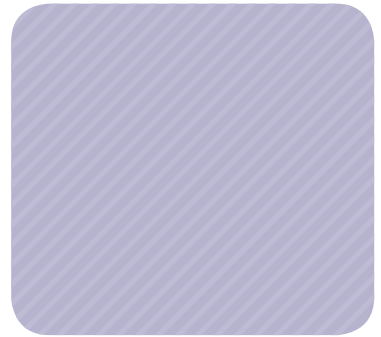

BA NÄD, REEL & BA BËËN

Ruön tuëŋ piöoc
Löön cī guir Australia

Acì looi akuma Australian mäac piöc, luoi ku ten luoi
Ruäi kek akut Majilith Akumat Australian

© Commonwealth of Australia 2009

ISBN 978-0-642-77872-7

Loon këne alenj nom wun lenj yen ke cie kën leu bi luoi ke këec thiec tou löng cök wun lenj yen
(Copyright Act1968), acin abanj leu bi ben looi dhol dät ke kec thiec ten wun lenj yen ke ci göt Akuma
dïit (Commonwealth). Thiéc ku kä thiéc alonj luön de ku yith aleu bi ke tuöc ten akutnom Akuma dïit,
akutnom Mäac löönj mataab Robert Garran, National Circuit, Barton ACT 2600
<http://www.ag.gov.au/cca>

KA TO THĪN

JÖÖK	5
NYIN TĒN PIÖÖC MĪĪTH	7
kā tou löön kēnē yin	9
piöök mīīth	9
RAAN PIÖÖC MΞΞC	11
LÖD MΞΞC	12
LÖÖI DEN	14
KĒ YÖÖK PIÖÖC YIC TĒN DHIĒĒT MĪĪTH YĒT RUON KADHIĒC YIC	19
Ke ye yök hĳn 1 mĳth a naŋ njĳc rĳil apĳi ye kā yĳa	20
Mĳth a rot yök ke puol, cĳ gĳēl, ku kony kek	21
Mĳth alui bĳen nhom lääu den rot, piir kā kam ken, det puou ku yök yök rot akut yĳc	22
Mĳth aa juääk njĳc den ku njĳc kĳ root kuatden	23
Aye mĳth piöök bi lĳēŋ kek kox kox ke njĳc root, dĳetic kua thĳĳk	24
Kā yök thĳn 2: mĳth yā rōom kek ku lĳēŋ kā kuony kĳ piny nhom den	25
Aye mĳth yök ke kek ya abanĳ akut ku akutnhom bĳēi ku dĳetic wĳer root yĳth wāac ku määc wĳc alonĳ tou guop akutnhom met cĳin luoi yĳc	26
Mĳth yā kuat kuutic tĳŋ dhöl athĳĳk	27
Aye mĳth deetic ee dhöl peth	28
Mĳth yā njĳĳc lĳēŋ ke njĳc root ku nyuoth kā athĳĳk ten piny alonĳ cĳēŋ ka	29
Ken ye yök 3: mĳth yā rot yök ke naŋ njĳc ciēŋ	30
Mĳth abi rĳel apĳi tĳden ye lĳēŋ thĳn ku diĳer rĳēl den	31
Mĳth määc den nyai tĳu nhial apĳi ten pialden ku reel guop	32
Ken ye yök 4: Mĳth anĳc ke puoth kua lui piöök den	33
Mĳth yā dit kĳk njĳc tĳ piöök kek cimenē wĳc ba njĳc, metmet, njĳc puou, njĳc tĳktĳk, juĳĳer rot, reel puou thĳn, det ee puou, thöönĳ nhom ku dhukdhuk nhom kadāŋ	34
Mĳth yā kajuĳĳc piöök ku tĳk ka kek yĳic cimēne cökcök kawen jöör, thiĳc, thĳmthĳm kāŋ, ka ye thöönĳ, wĳc wĳc ku tĳctĳc yĳc	35
Mĳth yā kök ku kĳt kā kā cĳk kek piöök ten tok yĳc yāth tĳ det	36
Mĳth yā ka keek piöök ka rot yök ten reel kek kox kox, tĳdĳŋ, wĳnh njĳc ku cĳ cääk ku kā cĳ kek looi	37

Ke yë yök 5: Mïth ya kɔc kã keek luel	38
Mïith ya lëëŋ bī kek piŋ kua cie keek piŋ kek kɔc kɔk kãjuëëc yic ke lëŋ wet looi kek yen	40
Mïth ya rot muök nhiäl kajuëc cī gǒöt yiic ku yök ka wetden yic kã cī gǒöt kã yiic	41
Mïth ya wëël kek luel ku looi kã wetden yic ke lui kajuëc luel wël	42
Mïth ya jök bīk deetic kãŋ kãŋ nyuöth ku tɛ ye kã kã lui thīn	43
Mïth ya wël luöi ku ya wenh jääm looi bīk wël yök, ku tīicke wel yiic ke luel kã kã kek tek ka yīc	44
ATHOR WËL YÄM	45
Tɛ BĪ WËL THĪN	47

JÖÖK

Kënë ee yen ke tuen Australia eben ruun tuen yon piöök ten koc piöök miith koor. Wet athor kënë ee ku bi juääk ku yëëth piöök miith tuen ten dhieth kek yet ruun kä dhiec yic ku agut tã bi kek jock pan abun.

Akut Majalath Akuma Australian aci lo tuen kek loi kënë ku bi koc piöök kuony bi miith koor yiëk kuony tã lääu ku thönj kä keek peth ku loi mëen piir akölda njiec luoi piöök yic. Ee dhöl kënë yic, ruun tuen piöök looi abi koc yiëk njiec lon nada ka Akut Majilith akuma Australian aci kënë tijn:

“Miith eben aci nanj jök peth piir yic ku cæek piir akölda peth tén kék rot ku tén bääi.”

Loon këne aci bëi ke maatic yic ci yök pinyhom lon nada mæeth yic ee yen kam ye miith piöök ku ditkë. Yen aci looi ke ci tak yic ke ye luel thin akut luui alonj kam mæeth yic, koc gäät alonj mæeth ku akut Australian, gæeth ku geen koc Akuma.

Loon këne aloi cök lo riik piny ku bi njic lon nada miith eben ben piöök mæeth yic ku ku yon muök njiec piöök kua piöök. Yen aci loi ke looi thok thuec piöök yic ku njic ke ril ten jääm ku thok (agut ci lac kuën ku nimiir) kua alænj ku drit dëët puou yic. Loon kënë aci looi bi luoi ee piöök mæeth yic lui kek koc bëëi, miith akänj ya tuen ku jol ya koc ye piöök den piij.

Dupiöök tirit lac piöök mæeth yic wet ci looi këne abi yen ben beeric piirden akol ci bak ke looi lönj

ci tau piny alonj Geth Ci Rööf määt Nyuc yic alonj yith ee Miith (MätMät).

Mëtmët gëëth lon nada miith eben ya nanj yith bik piöök ka riik kek cök piny piirden yic, bik riiden thönj, ku theek ke kaacken, cænj den ku koc kuatden ku thonjden. Mëtmët këne aya ee jam yith miith bik thuec ku tuuc ke guop kawen lenj ka bik looi piirden yic.

Waraga kene aleu bi jam ku met thin, aye wæer gën reel yen thin ku gëëth ten luoi. Cënj yic aye tek thook kuat lönj pan wen reel yin thin.

Ke drit yiic, ke looi kënë akac ke yök 2 ye löönj Melbourne luel alonj ke yök piöök ten riénythii Australians², Lon nada

Riénythii Australians eben abi nanj::

- *Bik tæem piöök*
- *njiec rot ku koc njiec tek*
- *muör guop kua döök njic ke looi root*

Dupiöök:

Ee raan läac luui kæk mæeth yic yen luui kek miith kam mæeth yic tæen.

1 *Investing in the Early Years - a National Early Childhood Development Strategy*, Council of Australian Governments

2 *akin dhiec pen thiaar ku rou 2008, gëëth, bëëi ku beny akuma dit mæec pan Abun aci rom kek akut Malijith mac pen abun, luoi, piöök ku kæk riénythii, aci bëëi bei Melbourne lon da ka wic pan abun ten Rieeny thii Australians*

Miith

Ye kek cɔɔl miith, akal ku diäk yet ruon dhiec yic, ku na ye ke cĩ yen luel.

Kä ci Caal wei Melbourne aya aye luel bi narj ka cöök rot piny ten riënythii Aboriginal and Torres Strait Islander Aboriginal kua cöök piöocden mæeth yic.

Majlith akut Akuma Australian aci rot juär bik te dak yic thiöök alorj ka ye yök piöc yic kam koc adöc (Indigenous) ku koc cie adöc Australian kam ruön thiaar yic³. Laac piöc mæeth alerj alorj dittet bi thuëc ku bi kënë rot tiëj.

Bi këne njic, athor wen yiëk dupiöc ka koc cöök ke nhĩim bik njic cæej den muuk ten miith Aboriginal ku Torres Strait Islander ku bëëi ken abi yäth tuej kua bi looi bik tɔu ten dupiöc.

Kam lo tuej kä koc juëc thin aleu bi kek looi ku bik kony löön looi kënë yic.

Piöc tɔu cök thuëc:

Tën piöc wen cĩ miith guir ku looi miith bik thuëc pieny den, te kek reel ke koc, käj ku rëël nyienden

3 The Council of Australian Governments - Communique - 3 July 2008. *Indigenous Reform - Closing the Gap*.

DÄI KË TUEŃ TËN PIÖC MIİTH

Miith eben ben ayök piöc kek muök nhial ku yiäk kek tiäm piir yic.

Kë ril yic tən loon kënë ee tɛ ye miith tiëŋ yen piërden yic ke ye ba nän, nän ku ba rot looi. Tɛ këec miith gua dhiët ka kek ɣa məet rot kääcken, panden, ciɛŋden ku tɛ cëŋ kë. Diëët den tuëŋ ku piöc ɣe rot looi thïn ciëŋ kënë yic, ku ee tən kääcken, ee riin ɣa kek miith kän piöc. Ku na tɔu miith ciïn piirden akol ci bak yic, ka kek yök keden nhiäakke ku looike bïk ya yïŋa tɛ cït tɛ cïk dëët piënyden.

BA NÄD

Ba nhom nän – ku ŋic ye teno ku yeŋa leŋ yïŋ yen-ye cielic tən rëël raan thïn. Miith anaŋ baai tuëŋ, cɛɛŋ akut, akɛeth nhïim kua akut dit ee baai. Bă nän aluel nhom lau miith kek kɔc kɔk ku jol ɣa ka thiik ruäi ku bi ŋiëc rot luel. Ee məeth tuëŋ, ku leŋ tuëŋ piir yic ruäi ke kɔc ee yen ke ye yök bïn nän. Ba nän ee yen ciel tən nän ku ba bæen tən yen guiir ye miith yï ŋa ku yeŋa bi kek nhïim nän yen

“Yin aye yök ke yï ye nän baai kek kaacku” – Dong

REEL

Mëeth ee kam pəth ba riel thïn, ba wïc ku loi ba piny nhom deetic.

“Na ye wïc ba ya tɔɔr ka leu ba thöŋŋ yic” – Jazmine

Nän ŋiëc ee këdit tənë ku yemenë alŋ piir miith yic. Yen ee kën yemenë ku ŋicke root kamken, rïik piny ku mukmuk ciëŋ cök kek kɔc kɔk, muk rot nhial kek kän piir lɔ yuum ku thëëkic, ku ee rɔɔm kek ka jöör piir aköl cï bak yic. Ruun tuëŋ məeth acie kän guir röt rot käk nhiäak kua käk yemenë aya.

BA BËËN

ŋiëc miith root, ŋiëc, deetic, lääu nhom, kă ŋic ku ciëŋ awaar root kam məeth yic. Kek acäät ka juëc root looi ku tən rëël. Ba nän anyoth dhööl ee laac ku wɛr dit këne rot loi ruon tuëŋ tən miith piöc ku ditkä. Yen aye luel piöc ee tɔu thïn eben ben ku tuucka guop akutnhom bäai yic.

“Ne yi ŋuot yen com tiim ka yin abi ya raan puur”- Olivia

Ka ye yök piöök yic:

Kä njic, njieëc aye cëëñ ten dupiöök aleu yëëth tuerj yöön mæeth yic, kek miïth etok ku kääcken

Loon kenë ee jām njöth dittet apai ten piöök miïth jok thook dhiet yic yet ruun kadhiec ku jol lo pan abun. Yen ee jām njöth kä yic ka ye yöök piöök bö kadhiec:

- Miïth ya lenj dætic kuatden yic
- Miïth ya room kek ku lenje kë luike pieny den
- Miïth ya nanj yöñ riel piïr
- Miïth ya nanj dætic kua ræel cin piööcden yic
- Miïth ya njieëc jām

Loon këne alooi tediit tet dhööl tuerj ten dupiöök mæeth yic yöñ tuerj mæeth yic bi te ye miïth piöök thin cääth.

Yöön tuerj mæeth yic:

ten muok baric aköl, muok akoldet, muok baai aköl, luoi kuutic ten loiloi miïth Aboriginal, rodha yic ku yöñ tok, akut thuec, ten muök miïth, yöñ ten laac luoi ku loiloi kæk cit ka kä.

Yen ee dupiöök tiit tektek kæk keek piöök yic ku kæk guër rot yic, luöiden ku cæeth piäthden yöön ten kæk mæeth yiic.

Yen aya ya kony luöiden yic ten kajuääc ci leel kä thiöök kek ka piöök ten kuat akut baai ku yään tuerj kæk mæeth.

Loon këne aci looi ku jääm cool apeth, cöök jääm piny ku biï thuöñ dæet rot wet piöök miïth koor kam miïth kamken, bëëiken, kua akut bäai eben, dupiöök tuerj mëëth yic ku koc kok njic luoi.

KÄK LOON KĒNĒ YIC

Loon kĕne ee piöcc miith tääu ciel luoi yic kua lenj yic kãnj kadiäk ci röt ruk thöönj: Määc, luoidc ku ka ye yök piöcc yic (tĩj thura 1). Kãnj kadiëënj ke eben ya kek ril ten piöcc tuenj mæeth yic ku tæktæk yic luoi kãnj piöcc.

Käk piöcc eben alenj yic alænj, ka cĩi yök piĩr yic, tæ ye yĩn luoi thĩn ku kæk root looi, kã ci guĩr ku kã kęc guir, wĕn rot looi tæwen ci looi bĩ miith cöl anjic piöcc ku dĩitke. Kĕ ril apci atö löön kĕne yic tæ bi guĕr yen aye tæ wĩc kek kæk piöcc.

Miith alenj dĕëtic kãjuĕc ye yök yiic. Yenjo ci määt thĩn aye yenjo kęc määt thĩn kæk piöcc yic leu bi nanj ka ræc tæ yen miith piöcc, dĩit ku detke piny nom.

Löön kĕne ya kony tæ yen luoi tæktæk yic kæk piöcc ke ye löñ læ tuenj. Kĕne awĩc dupiöcc bĩk tæ njec kek loon tääu thĩn, agut ten njecden njic kek kuat menh tok.

Luoi etok kek bĕëi, lui lui dupiöcc ka ye yok piöcc bĩ kek tiit guirden yic ten piöcc miith. Rin bĩk miith muök nhiäl piöcc den yic, dupiöcc anjic tæ ril miith ku ka nhiärke njic, ku kuenyke dhol puöth wen njĕĕc piöcc ku looike tæ peth piöcc.

Dupiöcc ya piöcc them bĩk njic bĩ kek lĕĕk guir kã bo tuenj.

Käk piöcc:

Tuenj mæeth yic kæk piöcc wætden yic ‘ya lænj eben, kã ye yök piir yic, ka ye luoi, ka muuk cök ku kãnj rot looi, guĩr ku ka kec guir, kek rot looi piny nom aci looi bĩk miith cöl apiöcc ku diitkã’ [adapted from Te Whariki]

Piöcc mæeth:

Dupiöcc njĕĕc lui luoi piöcc mæeth yic, men cimenĕ ka wen agut ci yĩk nhial ku cök piny njĕĕc cænj, njĕĕc tæktæk kæk piöcc, piöcc ku piöcc.

PIÖCC EE MĪTH

Rin juĕc koc bääi ka wæt de yic aye miith yök lĕnj kek bääi,

nãnj ku yök ka dhöl juĕĕc yiic. Kek ya bĕëi kuatden ci yök tæk tæk, ka nuöth kã njĕĕc ku kæk cik piöcc den yic.

Piöcc miith aloi, aril yic ku adiik. Guop, alænj, dhieu, yethden, wĕëi njec tæk, tæktæk ku njĕĕc thöönj piöcc kek eben a ril yic ke nuet kua thiääk thöök.

Thuec ee yen tæ ye ke piöcc thĩn

- ake puol bi njic tæ ye yen luoi thĩn ku looi thook den
- Juĕk wĕĕr nom cimĕnĕ pæel puou piny ku njĕĕc tæktæk
- Abi miith puol bĩk nanj njĕĕc kam kathæer ci yök ku kæk yam piöcc
- Akony miith bĩk nanj cænj ku njĕĕc tæ ye luoi yen
- Yiĕk kek ril njĕĕc reel

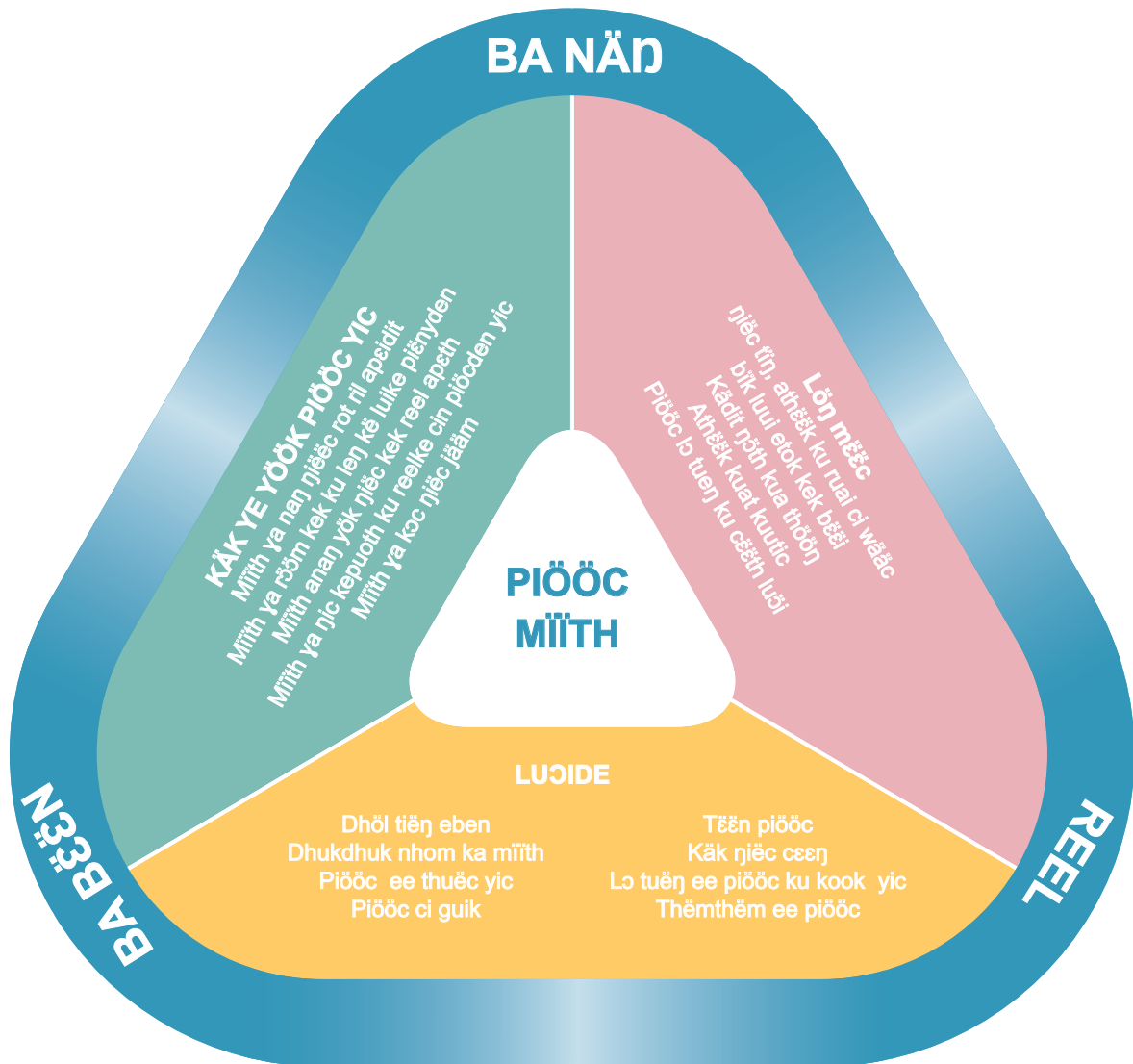
Miith ril tæden ye kek kækkek luoi thĩn diĕtden yic ku lĕnj ke looi piöccden yic. Kek anjic akut den, riel bĩk kakdĕnj jok ku wæetke piöcc nom, ku yiĕth ken bĩk thook tou tæktæk kakwĕn lenj ka raac ten keek, agut ci piöcc den yic.

Ye miith tĩj ke ye koc moor guup kua kãnj tak yic ya nãnj dhol thook ten dupiöcc bĩk lo tuenj kã ye yok ke nuöth ke leu bĩ miith looi ku piöccke. Kĕnĕ awĩc athĕĕk dupiöcc ku luoike kek kuat ka looi thook peth ten menh tok ku rielden.

Luoi dupiöcc ku ciænjden cik looi keek miith ku bĕëi ya nãnj kã rilic looike ten ræel miith thĩn ku njĕĕc luoiden piöcc yic. Miith anjĕĕc luoi apeth na ye ke lui bĕëi kek dupiöcc etok luoi cik määt bĩk kĕcc kek miith piöccden yic.

Piöcc ye miith lääc piöcc alenj ke ye kuonyken kæk piĕĕrden yic. njĕĕc riel ku riel njĕĕc, njĕĕc ku muuk rot nhiäl aleu bĩ miith kony bĩk njĕĕc dĩit dhöl peth ten piöcc.

Kã ye yök piöcc ten luoi ageem kæk ye nyuöth ee yith ee pioc miith yic ku loon dupiöcc.

Thura 1: kuat kāk ee ruōn tuēj piōc cī guīr

Mēēt thiin:

Yen tēwen kē rilic, eben ci puou nhom tāāu thiin ke looi, ku aye nyuōth tōu nhom thiin ku nhiēer aciek. Mīith māt thiin ke (koc dit) bīk luui tē bīk leu riel den yic, wat nhom dhōl wēer dhuk nhom ku dēet yic yet tuēj piōc. (adapted from Laevers 1994)

Thōōj nhom:

Ciēēj guom nhom ku luoi, ku leu bī dhuk nhom dhol kāwen cī rot looi, cimenē, muuk nhial njōth pēth bī rot looi, ku reel yī puou ba gum, thiōk kāk yam ca yök njec puou. (Carr,2001)

LAAC PIÖÖC MÆETH YIC

Wet ye cɔl dupiöök ee jam luoi koc laac piöök mæeth yic (cimënë käwen ye looi yīk cæŋ nhial ku muuk cæŋ nhial), tæktæk yic kã piöök, piöök ku piöc. Ku na cī dupiöök dhol athëék looi ku muök njëc cæŋ kek mīith ku bëëi, keek aleu bīk lui etok bīk kãk piöök looi ku kãk piöc yök thiany kek mīth tæden cëŋke. Kã cīk yök ke alc ke diët amãth bīk kã njic mīth cuot ku dëët ke piny nhom yic.

Të yë dupiöök tæk thīn ee yen ye cislic tæŋ kã kek looiden bīk kek piöök mīth njic looi. Bīk lui luoi koc njic luoi, kek amëéth etok kajuëc ken loi yīc:

- njëc njic luoi ku njic kãŋ
- Kã njic mīth bëëi kua akut bëëi
- Lëék tæ cī gäämden ku kã nhiäärkë looi tæŋ piöc mīith
- Tæ ye raan luui thīn ku ka thær cīk yök

Keek aya aye kueny bei njic tæktækden, thöŋ ka cie yith ku thiöŋ yic bī kek kuony mukmuk nhom ku cök ke luoiden piny bī peth ke kam, tæ cëŋ ku tæwen piöök.

Kuat kawen ye kuany yic wet mæeth yic ee lëék dhöl wen ye mīth piöc ku dītke thīn. Dupiöök mæeth yic ɣa kajuëc bëi beei tæ den piöök luoiden yic kua aleu bi mäãth thin agut:

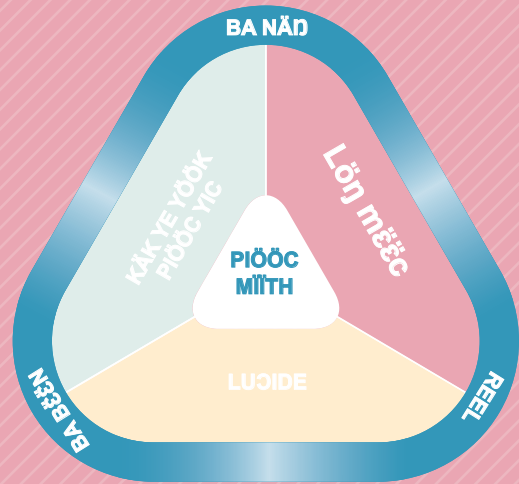
- Käwen ye kuany yic ee dīit yic wen luui alcŋ kuënykuëny yic dætic dhöl kawen rot waar tæŋ piöök ku dīit mīth yic kam lo tuenŋ

- kãk ciëŋ ye jããŋ ɣa kek ye cislic loon bëëi ku akut cieŋ thuëc alcŋ piöc mīth ku riel ciëŋ lëŋ yic athëék ku gëëm yith tou alcëŋ yic ku kãk cæŋ ee piöök yic ku dīit
- kã ye luel ciëŋ yic kawën lui kã ye yök luocök cieŋ mīth piny
- Ke rilic ye luel tuuc dupiöök mæeth yic bīk kã ye thöŋ kã piöök, ku tak ke lon nada ke bīk tæk aleu bi nãŋ ke ræc tæŋ mīth dhöl tekic
- Kã ciën looi ye luel gæm dætic alcŋ ka jöör yic ee riel yic, thöŋ nyin ku yith lo dīil tou ɣön mëéth yic.

Ba luui kajuëc ye tak yic ku kawen ye luel aleu bī nãŋ ke loi dhöl thær ye mīth tiëŋ thin, piöök ku piöc, ku dæc dupiöök puöth, ke ye koc ku mëéthken, bīk:

- ba deetic ye wet ŋo ye kek luui tæ ye kek lui thin
- jããmic ku teer ye luel ku bī njic ke ril yen ku kã köök yen
- ba njic tæ ye kã ye luel ku ak ye gääm kek ye kã looi bīk luoiden leu ku aya bik kã loike tekic ku tæktækden
- tæk ke kã bi ben bëi kãk kek cīk looi bī mīth yök
- yök ke dhöl yam bīk kek ya lui apeth kua le gëëi.

LÖN MĚËC

Wĕl bɔ kadhiec kĀ kek ʒa jĀam kĀk yam ye luel ku wĭc keek yiic yĭith alɔŋ piöök mĭith ku piöök ye laac looi mĕsth yic. Lön ka jĀam luŋi ci tĀu nyin kuŋny kɔu ye mĭith eben ben looi bĭk lo tuel ka ye ka yök piöök yic.

1. Gĕel, athĕek ku ciɛŋ ye dhuk nom

Kɔc piöök ci wel nyĭin alɔŋ ke ye mĭith taak ku yökke, kuŋny dĭit yic bĭk ya yok ke reel peth. Kek ʒa njec lej kek menh koor piöök den yic.

Aye wĕel ci yök nyuoth lon nada mĭith atɔ ʒön rĕec kua leu tuel bĭk root mĕet ten kĀacken ku ee kam rĕel njec puou yic ee kek yiĕk gĕelgĕel tɔu cök wiĕc yic ku piöök.

Alɔŋ dhöl ci njĀany thook gĕelgĕel ruai yic, mĭith ʒa dit ke njic rot ku yök rot kr thĕek kua nhia. Kek acik leu bĭk njic ku thĕek ke tɔ ye kɔc kɔk yĭok rot ku bĭk njic ke lĕen ke apeth ke kek.

Dupiöök ee tuel gĀam yiĕk ciɛŋ nhiäl ku yiĕk mĭith tɛ ye kek ke puoth thin kuony leu bĭ mĭith kuony bĭk lui kĀnj njiec ku dĕctic wĭc ke bĭk njiec ya jĀam apeth kek kɔc kɔk. Kek aya ʒa mĭith kuony bĭk piöök mĀac den root ten kɔc kɔk, ku lĕec ke reel den ku piiirden cĭk mĀat kek kɔc kɔk kĀ ye kɔc piöök, ku theek ke loon ci mĀat ku luoi etok.

2. Luoi cĭ mĀat

Ke yök piöök yic aye lĀac yök na ye ke lui dupiöök mĕsth yic lui kek kek bĕei. aye dupiöök njic lon nada bĕei ee yen tɛtuel ten mĭith kua keek dupiöök ye keden piĭŋ. Kek ʒa ten lurlur cĀk tɛ ye mĭith eben ben ku kaacken thĕek ku dĕet puou bĭk lui ee tok kĕk dupiöök alɔŋ tĕktĕk kĀk piöök ku bĭk njic apeth lon piöök cĭ yök alen wĕetde yic.

Luoi etok atɔ cök dĕet ee rot yic kuat ke njöth ke kamken ku rĕelden, ku luike karil kek ten kuat raan tok kamken njic kĕ kek.

Luoi riil wen ci mĀat yic, bĕei ku dupiöök mĕsth yic

- thĕek ke rot kamken ka njicke menh tok
- thĕek ke ye raan looi ten ku kĀ looi ee piir meth yic
- njic kĀ ke puou
- jĀam ke lĀau nom kua athĕek kek kɔc kɔk
- rɔom kĀk alɔŋ thin ku wel kɔk alɔŋ kuat ee mĭith
- tɔu ka cĭn rööm ka tĕkic.

Luoi tok aya ʒa mĕet dupiöök, bĕei ku kuony kɔc njiec luoi lui tok bĭ wĭc dhöl piöök kuat kĀ loi rot akol thook eben.

Ka ye looi ku thuec ku bĭ mĭith wĭc kuonydet yiĕk kĀk akol lĀau bĭk piöök alɔŋ mĕsteden thin ku lui kĀ thin kĀk ci yök baai ku ten kĀk kɔc njic kĀnj apeth ʒön mĕsth yic.

3. Kadit njöth kek ku thöön nom

Kɔc piöök mĕsth yic ci rot juaar bik thöön ʒa gam eben ten riel bĭ mĭith tiĕm, ke cie ka tɔu kuat kuutic ku rielden. Mĭith ʒa njec lo tuel na ye ken, ye kɔc panden ku dupiöök nan njöth dittet wet bi miĕthken njiec lui apeth piöök.

Aye dupiöök njic ku lej ke dhukke nom ka joor yic ten mĭith bĭk njiec tiĕm. Ke dhukke nom bĭk jĀam luoi kawen cie thöön nyin ku looike tĕktĕk piöök wen ʒĕth mĕet thin tuel ku lui mĭith eben thin. Bĭk njiec den juak yic njiec ku njic luoi, ku luike etok kek mĭith, bĕeiken, akut baai, loiloi

kok kua kuut, kä kek alo tuen ke wic thöön nyin dhöl bi luui bī njic mīith eben ben ya nān nom lääu bīk nān kä yök ye yok piöc yic

4. athëek kuat kuutic

Alenj dhöl juëc piir yic, nān ku njëc. Mīth aye dhiët ke nān akut ciēnjen, ku acie ke ye kuat luoi ciēnjen looi ee rot, tē bīi kek thin ku njëc wærken thær, ku kek ke ye yök aya, ya nhiär ku gām ee koc bëëi kua kuutnom den. Thëek kuat kuutic wetden yic ee piöc yic nhiaar thöön luoi, nhiaar ku gëem bëëi. dupiöc athëek kätær ci rot looi yic ciēn, thook, tēden ye kek lui thin, luoi muök mīith yic ku dhöl piir bëëi. Kek anhiaar mīith dhol tek yic ku rielden kua thëek den tek yic ee piir bëëiken yic

Aye dupiöc njic lon nada kuat kuutic ee gëem jæk yic alon panda ku gëem kawën lui tōu cōl dhöl wën jām ee njëc. Tēn Australia yen amæt thīn yëth tuenj dëstic dittet alon Aboriginal ku Torres Strait Islander dhöl njëc ku nān.

Na ye kawen cī raan piöc mëëth yic atheek kuat kuutic alon bëëi ku baai, ku wiëc bī muk tēn mīith, ka keek aleu bīk njëc ka ye mīth wīic bīk piöc ku yiëk riel tē ye ke yök rot kamken ke ye koc njëc piöc. Kē loi tēktek kāk piöc yic wën muuk yīth mīth eben nhial bīk nān ciēnjen, kuatden, rielden ku karil nyuöth ku thëek kek, ku dhuk nom kawen ril yic tēn mīth ku pīir kääcken.

Dupiöc ya tek apei wet nom lääu ku kawen loo dīic wenleu bīk ben nhial alon kuat kuut yic ku lenj ke loi bī cōk ke cie tēde. Key agem nom lääu ba piöc ka thöön ku kä wääc ku wet piir ci gëëu kou ku leu buk piöc buk rëel etok.

5. Piöc lo tuen ku luoi ye tak yic

Dupiöc alo tuen ke wic dhöl bī kek ka njicke juak yic ku looike akut nhīm piöc. Kek ya rot looi ke ye koc piöc kek mīith, bëëi ku bëäi, ku gemke lo tuen ku jëek ka baai njic kek kua rōm kek koc akut baai, agut cī koc dit Aboriginal and Torres Strait Islander.

Luoi cæth yic ee këwen lo tuen piöc yic ke e ekwen lenj yic ke ye thiëc alonj tēktek, löng mäëc ku luōiden. Ku luōide ee ku bi wël kuot ku yök ka kawën kuony, lëek ku lenj ke kony tēktek tek yic alonj piöc mīith. Ke ye koc njic luoi, koc piöc mëeth yic aye ke wic yēno ken rot looi tēden këne ku tīnje yēno leu bīk waar.

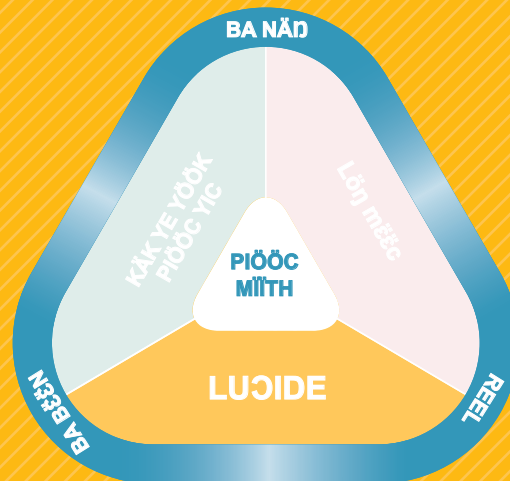
Ciæth yic peth alenj yic wic wic yic kān eben rot looi ku ka ye yök tēktek det yic. Koc piöc ya luōiden luoi tēwen kä tō ciel kāk bi kek ya thiëc, ku looike thiëc juëc wen bi kek ya thiec alon yōn kawen wic.

Thiëc wen tuenj tiit thöön nom agut ci:

- Ye kano ya deetic tēn kuat mēnh tok?
- Ye kano luel, ka ye taak ku ba ka looi rot dëët ku konyke luōidie?
- Yēna ye kuony na ye ka lui yōn dhol kēnē? Yēna cie ye kuony? Ye thiëc yīnda tō kek yēn luōidie yic?
- Ye ka nēn ye yēn diëer? Ye ke nēn yēn dīil nom?
- Ye ka nēn luōidie yic cie kony ke ye luel yic ku tiit këne yēn cōl aloi ke ya looi?
- lēn kāk koc wen tō aye njëc leu bi yēn kony ba deetic apeth ke cā cāäth aye ca yök? Ku yeka no? Leu kada bi kākka ye luel ku ka njic ræc luōn die?

Luoi ciēn piir njëc luoi wic aye looi na ye ke cī dupiöc läac piöc mëeth ku jol ya koc ye kek lui ato cīin thin eben ciæth lo tuen yic ku tīn lon ye looi ye looi emenë, cæth ke ye yōök thin ku looi wël koc yam. Tēn loon ci kënē, kawën thiäk kek njëc luoi piöc, thöön nyin ku reel mīith apeth aleu bī bëëi nhial ku jëëmic.

LUÖIDE

Luoiden mæeth yic piöoc ee jãam luoi ten koc piöoc alenŋ njec dit ten luoi piöoc ye looi ku yĕth piöoc mĭth tuenŋ cimene:

- njic dhol bĭ root leu
- bã kãŋ mĭth ya dhuk nhĭim
- juer ku luoiden piöoc dhöl thuec yic
- piöoc ci guik
- cekcek te lãäu kua alëenŋ piny piöoc yic ba nãŋ ka peth wen kony ken piöoc mĭth yic
- gëm cëenŋ ku t yŏn alëenŋ ten mĭth ku kãacken
- gëem lo tuenŋ kã ye yök ku cŏl mĭth bĭk nãŋ njec luoi kök
- thēmthēm ku cëeth piöoc mĭth bĭ ke lëek ku bĭk köoc ke mĭth bĭk nãŋ ke yök ke piöoc.

Dhöl tĭŋ eben

Dhöl tĭŋ eben bĭk piöoc ku piöc njic metmēt ee nhom, guop ku wēi⁴. Na ye nyiël dupiöoc mēeth yic yen dhël eben ka dai mĭth guop, kek. Alenŋ, dhien puou rēel wēi agut cã lŏŋ kãk tektek piöoc. Nã cök dupiöoc leu guer aye them kã ke njic ke yerŋo bi yök thĭn wala ka tou piöoc yic, keek ya piöc mĭth tĭŋ ke mæet thin kua aci met kek nuēt. Kek anŋic ke mēeth ee kam mĭth, bēi ku akut bēi ku kã ril cænŋ bo ku ciëenŋ lo yic ku luoi etok ee piöoc. Kek ya piöc tĭŋ ke cit ten kãk room ku nhiäärkã luoi etok piöc yic ku lui baai thin.

Mēeth thin, dhöl tĭŋ eben ten piöoc ku piöc aya ye lui alŏŋ nuēt ten kã theer piiny. Dupiöoc akony ka bĭ mĭth lëu bĭk dēet ku thëek ke kãk theer cĭ cak piiny kua piny kamken rot ten koc, tiim, lãäi ku piny.

Dhukdhuk nhom ten mĭth

Dupiöc ya kãŋ dhuk nhĭim eben ben ten riel mĭth, rielden

Ku nhiäärke. Këk anhiaar kua cöök mĭth bĭk riel, njec ku njec kãŋ bĭk njic ka nhiäärke kua tou puöth piöc yic. Kua dhuk kã njic mĭth, kãk ciëenŋ den ku dhël ee njec, ku thook juëc ye mĭth koc jãam, cimene mĭth Aboriginal ku Torres Strait Islander, ku dhöl ye luoi mĭth kek koc wĭc bĭk jãam kã keek pĭr akol ci bãk.

Kek dupiöoc aya ya lui ka ye mĭth tãk ku thuec, wen looi ka ril tektek kãŋ piöc yic. Ten dhukdhuk luoi mĭth ya wël tek ku kãk nhiäärke, dupiöoc athëem, njöthke ku juëkke piöc mĭth yic alenŋ thiëc wën njãny thok, dhukdhuk wël köoth, thiëc

Piöc thëer:

Tektek raan piöoc ku luöide yiëk mĭth kawën njic ku njec juëk piöc den yic.

4 Siraj-Blatchford, I., & Sylva, K. (2004). Researching pedagogy in English pre-schools. *British Educational Research Journal*, 30(5), 712-730.

təktəkden yic ku tiit kek piöcden. Kek alui luoi kä theer leu bi kek piöc kam cëk piöc miith yic. Piöc ye njec deetic aci cöök piny te ye dupiöc ku miith piöc etok ku röm ka tekic, athëk ku dëët puou. Dhukdhuk nom akony koc piöc bik athëk yiék miith thuéc yic ku lo tuen ka looi, luui təktek den yic ku juék piöcden yic.

Piöc ye yök thuéc yic

Thuéc agëem nom lääu ten miith bik piöc ke yök ka, cëkke, juékke ku thönke yic. Na ye këwen thuéc miith kek miith kək ka cak akut den thuec, themke wël, thiëcke rot təktek den yic rot ku cökke dëetic yam. Thuéc abii piny pëeth lo duk ye miith leu bik thiéc ka thiéc ka kek, cöökka ka jöör ku mëetka karil tek yiic. Thuéc aleu bi təktek juak yic ku cök kä keek wic ka bi njic ku bi piöc. Dhël ka yiic thuéc aleu yëeth tuen pæeth lo cök alon piöc. Bi miith rot pääl thuéc den yic aye nyuoth lon thuéc akony keek ku bik nhiaar ba nän.

Köc laac piöc mëeth yic ya loom ka juääc looi ee thuéc yic ten kek miith ku luui ka dhël juéc bik piöc kuony. Kek ya luui ke peth muk kua rom jääm kek miith bik təktek den juak yic⁵. Kek agëem lo cök käm miith wet nom, miith ya jök ku raan piöc ya kony piöc. Kek ya looi tæwen piöc wen dëët miith puöth bik cëeth, cokke ka wääc, looike ku yiék kä. Dupiöc ya lænj kek miith ku miith ya looi njëc. Kek ya luui ka ye looi ku ka ye yök thuéc yic bik kënë looi. Kek aya ya njic käwen bi piöc kamwen looi kek rot, ku looike kek bik lui piöc miith yic. Koc laac piöc

Piöc cī guik:

amət dupiöc cī guik ke cī guir, lænj kä lui yen kua cī təktek den yic ku luoiden. Piöc cī guik yen alooi ten piöc wen cī riäk aye latuen kek dheel theer piöc ke puol yic erin känj aci ya reel ke ye looi dhol kënë.

mëeth yic ya lui kek miith koor bik yëeth tuen ku loike dhël juéc peth bik kek thönj kek koc koc. kek ya käac ke mëët bi miith eben met thuéc yic, kony miith bik njic lon na cīe thönj ku gëem dhöl peth bik kek yiék muök, piath ku mëët yic piöc akutnom.

Piöc cī guik

Piöc cī guik ee ke cī guir, lænj kä lui yen kua cī tekic.

Dupiöc kek tou cin piöc cī guir aye ka njic piöc ee rot ten alënj yic ku tuuk yic ku jääm yic kek ya karilic piöc yic. Kek ya piöc miith yäath tuen dhöl peth ku kä jöör ye yök ku alënj kek luoi njec təktek bëei. Kek ya dhöl cimëne cök cök ku nyuoth, thiéc njany, juak nyin, kuany yiic ku luui rom təktek yic ku cök piny ka wääc yic bik yët tæwen ye miith tek thin ku piöcke. Dupiöc al tuen ke ci rot pääl piny alon thin kua yer bi dhël koc ke tæwen waar root. Kek aguik lääu nom alon piöc wen cī guik ku juen njec. Kek agëët piny ku cëeth ke piöc miith.

Tæwen piöc

Tæwen piöc akek yöön lääu lurlur na ci kë njic ku cöökke pür piny ku njiecke kuat miith ku bëei ke lui tæwen ku luuice ka keek nhiäärke ku ka wic. Tæwen kony piöc ye yen diik thin ku te pëth guop piny lääu wën dhuk ka kek nhiärke keek ku riäl raan tok kamken. Kek alui thönj piöc tekic lääu ku piöc det ku tuuc miith ku käacken bik wël juaar, ka nhiäärke ku thiéc.

Yöön thuec ayer piöc wen lääu aye yök ke ye piny pæeth piöc ten Australian. Kek agëem kajuëc wen teu kë cië yök ka ye thuec yot thok.

Ten thuéc lääu piny cī caak amæt thin gut ka ci coom, tiim, doom ka caam, liet, kuur, tiök, piu ku jol ya koc piny nom. Yöön laak ka ya bii ten alon njany, te ci caak, loon ke bi raac, cæeth, yökyök ku mëet kek ka ci caak. Kek aleu diik ka ci cak piny nom, ku looike lænj njec ku gëem tæwen piöc lotuen piny piöc.

5 Siraj-Blatchford, I., & Sylva, K. (2004). Researching pedagogy in English pre-schools. *British Educational Research Journal*, 30(5), 712-730.

Ka thuéc yot thook kua piny ayer akony kerieç eben piöc mīth ku cōl jaam kam mīth, kōc lääu piöc mæeth yic, bëëiken kua akutdit den. Këk ya yëëth tuerj lääu nhom muök tektek rōm ku piöc ci mää. Kānj kāk piöc juék yic na këwen ci kek ye njic yejo yen thæer cī cak kua njic kek ku aya ye nyuōth yām bīk bi luui ke nhiæer ku kawën rilic ku juék tektek thōōj.cimënë, digital teconlogi aleu bī mīth kuony bī yök piny thook nuet ku kajuëëc kōk, ku dëët ke puōth dhël yam bīk kek ya tæk. Pīiny ku kajuëëc tōu aleu bi mäacda nyuōth njieç mukmuk akōlda ku yëëth tuerj dæetic mīth wæt mäacden rot bīk piny njieç muk nhom. Kek aleu bīk njōōth bëi, gāai ku njieç kā ci cāak piny nhom.

Kōc piöc ya leu bīk mīth dæet puou ku kääcken bīk nānj ke luel, ka nhiaar ku thiëc tēn piny piöc kek thin. Kek aleu bīk kony luoi thin bīk kek pääl kam bīk kek njieçc lej, bīk kek yiëk lääu nhom kith tēn raan ku rōm ka njicka kek, ku na yökka lääu nhom tēn mīth bīk lo thin ku lej ka luui ka panden thin cëënj ka.

Diëëc Cænj

Kōc piöc wen njic cëënj apej ya thëëk dhol juëëc ee njieç, tīnjtīj ku rëël, duoor kapeth kuat kuutic ku nānj riël ku bī dëët ku thëëk ka cie thōōj. Kënë ee yic ye nyuōth ke ye looi akol ci bāk na cī kōc piöc nyuōth lo tuerj luicide bīk njieç ciëëjden rot yëth tuerj dhël karou luoi kek kaacken ku akutken.

Kōc piöc ya cëënj tīj ku tæ reel baai thin ke ciel tēn mīth bīk nānj yök ku nëënj kā ku bīk njieç lui piir lotuënj piöc yic. Kōc piöc aya ya wīc yeth tuerj bi mīth ciëëjden njic. Kāk njieç ciëënj yen këdīt tēn njieç njieëc kuat kōk. ee riël ba deetic, jëëm kek, ku lëëjka kek kōc kuat cëënj tækic.

Diëc cëënj alenj yic:

- ba nānj njieç tædun ye tiënj pienydu
- njieç tek apeth alenj cænj tækic
- yök yök njieç ee kuat ciëënj tækic ye loi ku wël piny nhom
- luoi njieç alenj jääm kua rōm kuat cëënj tækic.

Lo tuerj piöc ku kook

Mīth ya baai bëi kua akutnhom dhel cëënj, ba nhom nānj ku bīk bæen yōnken mæeth yic. Ba luui löön këne dupiöc akony mīth eben ben bīk rot yök ke ci gëël, njieç rot ku mæet thīn ku bīk yök lo tuerj tæ bī yīn ku tæ bī yīn piöc.

Kōc, agut jāl baai yet lo yōn mëëth, kam yōōn ke ku lo yōn mæeth yet pan abun, gæem nhom lääu ku kā thiëk yic. Kuat yōōn ku tæ lääu anaj luōnden rot, ka njōōth ku dhël looi kānj. Guëër mīth tuerj ku kānj yōök emenë akony kek bīk yök gëëlgëël, njieç puou ku rōm kek kōc njic ke, tæden, kānj ku dæetic. Mīth, bëëi ku kōc piöc mæeth yic eben alenj kāk looi ke njieç kōk kam yōōn kāk.

Ke luoi tok kek bëëi ku kōc piöc tuerj mæeth yic bīk njic mīth anaj loon looi ke guer ee kōk yic. Kek akony mīth bīk ciëënj deetic, kā buōth yiic ku luociden tæden wen ye kek cāath thīn ku yök ke pääl guop piny alenj dhöl ee wëër rot.

Kōc laac piöc mëëth yic ya kony mīth bīk ya jääm ka waar rot alānjden aye njieçden rot, tuerj apej tæ jōk kek pan abun niin thon ben. Na ye kë kōk mīth yōōn yam yiic(agut ci pan abun) kōc läac piöc yëënj meth yic ku pan abun ya rot juäär bīk wël rōm alenj kā njic menh tok ku njieç ka ci piöc aleu bī kek riëk cok piny piöc tuerj yic. Kōc piöc alui etok kek kuat raan tōnj yam piöc meth ku kōc kōk luui bīk njieç kōk thin apeth.

Thëmthëm ee piöc

Thëmthem tēn piöc mīth aye cōl dhël wen kuut ku lath yic wël ke ye yiic wæt yejo njic mīth, leu bi loi kudeetic. Yen abanj lo tuerj ci tot yic agut ci guër, ci gāat piny ku cëëth piöc ee mīth.

Yen arilic rin ee kōc piöc puol bīk lui kek bëëi, mīth ku kōc kōk njieç luoi aya:

- guir ka peth tēnë mīth yemënë ku piöc akōlda
- jääm wæt piöc mith ku latuenj

- dætic tæwen ye mīth eben latueŋ alŋ ŋjēc ka ye yök piöc yic ku na cië keya, yeŋo leu bī latueŋden gëël
- ŋic mīith leu bīk wīc kuony dæt erin bīk ka ye yök piöc yic tieŋ, gæm kek kuony aye kony bæi bīk yök kuony looi
- cëëth piath peth lääu nom piöc, piny ku kã peth yiëk ke ku dhöl ci lööm ku bīk mīith cöl apiöc
- tektek yic piöc aleu bī piäth kek këne ku mīith kã

Koc piöc dhël juëc bīk kek wel kuut, gëët piny, guër, bēnben ku wëër ka wel cīk ke kuöt yiic bīk piöc mīth ŋic. Këk awīc dhël lo cök kuöt kek wël pëëth ku wël lēŋ wetden yīc wen nyoth tæ ye mīth piöc thīn, ku kuēny yīc lo tuēŋ den yīc ku ŋjēc den ka ril kek ka ŋjēc ku dætic. Kãm thiök wën bīk thëem ku cëëthke dhël piöc ye mīth luöi ku nyoth dhël wën ye piöc looi thin keek alëŋ kam raan piöc ku kuat mēntok. Luui apëëth, dhël kã bīi athēm looi bīk ya dhel riel bī dhëllooi piöc cöl atīŋ ten mīth ku kääcken, dupiöc ku koc köök ŋic luoi.

Kãŋ kadhiëc ye yök piöc yic luöi këne, cī lon bī yen luel läthæc, agēm koc lääu piöc mæth yic kek kawën cie jām ye ka yiēnda lo tuēŋ mīith leu bi kek ŋic, gëët ke piny ku luel kek bæi, koc kök läac piöc mëëth yic ku koc piöc bæi abun yic. Kam lo tuēŋ koc piöc aleu bīk cãth ye kada cī mīth dit thin, ku bīk nãŋ luöi kek juēŋ yic wël rilic ku luike thiin dhël piöc rilic yic yök.

Cëëth thëemthëem lo tuēŋ yen ye määt thīn agut cī cëëŋ kuutic ee dhël dömdöm ku gëëm dhël kök looi yen mīth looi bīk kek kākka yök. Dhöl buöth yic ciit kākka acie lui etok thok kã bīk mīith piöc; kek ya gëëm tektek thöŋ yic kam ye tēek ee mīith ku ŋjicke ku door ke cie kãdit cīk ke liir kek mīth bīk piöc ku ke kāk thiin ci looi aya.

Mīth eben ya nyuoth piöc den dhöl tēkic. Dhöl ye athëem luöi thīn aye thöŋ köth ke ciēŋ ku ŋjēc thok thiāny ku alui kāk guop ku ŋjēc kãŋ riel tōu kek kuat mēnh tok abi mēnhdet ŋic riël

kuat mēnh tok ku kak riel yen, ku pëël kek bīk nyuöth ke bīk leu.

Agut cī mīith, bæi ku koc kök luui alŋ latueŋ ku luoi kãwën thiany ku dhöl athēm wën diik ye puol alŋ dætic yam ten kawen bō cī lëü na ye këwen ye koc piöc lui rot dhöl ken yic ku tēktäk. Loi ke athëem ci määtic looi keek mīith ku kääcken nyoth athëek ee kuat kuutic, ku kony dupiöc luöi pëëth ŋuēn kã keek cīk keek cãath ku kony kã piöc ten mīith ku koc dit.

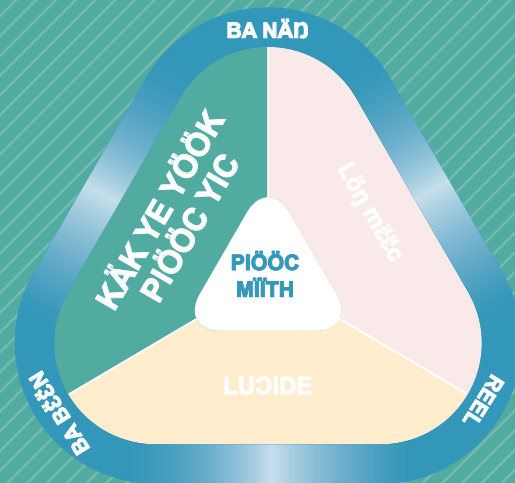
Thëemthëem, na ye ke looi yen dhël ci määt kek bæi, aleu bi bæi kony ku bīk mīith kuony piöc den yic ky yiëk kek riel alŋ miëthken bīk ya köc kã tuēŋ cie alŋ yöŋ mëëth yic. Na ye kē cī mīith määt luoi dhöl thëemthëem yic ka keek juak dætic den kamkek e rot ke ye koc piöc ku dætic ye dhël yiēnda leu bīk kek ŋjēc piöc.

Na jök koc piöc cãath yic luönden ten piöc ku thëemthëem mīth yic ka keek ya cæth ka keen ye ka keek loi rot ku dëët yic ka ye luel läac piöc mëëth yic, wīcwīc ku luöiden bīk tīŋ apeth.

- Kã cī ŋic ku piny gëëm kek ku tæ cī keek nuëët thīn kek ka ci guik bi yök piöc yic
- Tæden wen yen ŋjic keek ku gsmkã kã wen ŋic kek ciēŋ yic alŋ mīith ku piöc wen ci tōu ciël akutnom den wen yen ye kek lui thin
- kuat piöc mēnh tok ato ten kääcken, ku loom tēktäk koc ee baai, dætic, kã ŋjickã ku ka ŋjöth kek nom lääu piöc yic yen ye kek luui thin yeŋo ŋic mīith wenthæc ku yeŋo bīk bæi ten yöŋ laac piöc mëëth yic.
- kawen yen nyuöth lon kaye piöc yiëk kek ya nuëët ten mīth eben ben kua thãäny ke cëëŋ

- duk thöön looi wet piöc mīith aye nān njöth thiin koor ten mīith kōk erin cīi yīn yen looi ke njc
- ten loilo piöc wen ci mat luui cēeth njec ee tēktēk kuat kuutic kua luui bī mīith yīek njec reel ku piöc pēeth
- na cōk ya lon tou kawen joor thin ye yök ten mīith eben ben
- ken ye nyuoth lon mīith ya piöc
- ku ye kada leu bī kek dhēl kōk ye kek them juak yiic bī thēmthēm looi bī peth ku diik apsidit.

KAK YË YÖK PIÖC YIC

Kän kadhiëc ye yök piöc yic aci looi bi döm mæet thin ku karil yic piöc ku dit ee mīth benben jök thok dhiet yic yet ruön kadhiëc yic.

Ke ye yö kīk:

- Mīth ya nan njëc kuat den rot
- Mīth aci määt thin kek ku alen ka loike ten pienyden
- Mīth ya nan njëc njec rēel
- Mīth ya njic ke puöth kua lui thin piöcden
- Mīth ya koc njëc jääm

Kek kä yök thīn yejuëc kua ye cääth. Ku aye ka njic lön nada ya piöc mīth dhöl juëc yic kua tek yic rielden yic ku teden ye kek piöc thin. Ke kam lo mīth alui wël juëc ril yic ku ka ye yök piöc yic, ku aleu bik kek kōk ten yōn kōk.

Piöc thiök thok ke kak bī yök thīn aye looi ëë:

- kuat ka ye meth leu, ka theer ku kuany ka pioc wīc
- luoi dupiöc ku yōn piny mæeth yic
- ye lui kek kuat koc yī meth ku akutnhome
- mēët piöc yic ka ye yök thin

Piöc mīth ee kë lo tuerj ku kuat meth e root juak ke latuerj ka ci yök ee dhël tēkic kua alen wetden dhöl pēth kōk. Piöc acë thōōj e bak ku aci lo duuk. Dupiöc ya guik ten mēnh tok ku kä bik yök thin ke nhīm.

Kä ye yök thiin piöc bo kä nyuoth ye kän kadiäk ee loon kēn: Mēñny rot, luōiden ku kä ye yök thin ci määt bik tiit tektæk kāk piöc yic ku thēmthēm bī piöc mīth yēth tuerj.

Kuat dhël tōj wen ee piöc kä ye yök piöc yic aci juak yiic bī gēm käwen ye nyuoth lön nada dupiöc aleu bik cæeth kak kek piöc. Kawen ye nyuoth luōide bik piöc mīth yāth tuerj aci keek määt thīn aya.

Abī nan dhëljuëc kok leu bī mīth yen nyuoth piöc thin ku ke ye yök piöc yic. Aye dupiöc deetic, luōi kek ku yēth tuerj piöc mīth. Keek ya jääm kek kääcken ku akutnhīmken bī lui tektækden thin baai, thiök kek kuat mēnh tok ku akut nhom den.

Alen lōj ten koc piöc mæc ke kuöth kawen ee yith ku luōide keek wen ræem kek cæej ku teden wen ten mēēnh tok ku yōōn keen.

Kēn yen kuāny yic thin ten kuat ke ye yök thin kek athiāny ten mīth ee ruon keek eben ben. Diëc kuat mīth, kä keen njicke ku rielden abi koc piöc tiit teden ye kek tēk thīn bik njic lön mīth eben ben alui thin ee kajuääc ye kek yök eben ben alnj kä ye yök piöc yic ee dhël wen piöcden anjic piēth

KE YE YÖK THIN 1: MĪITH YA NÄN DIËC RILIC KUATDEN

Ba näj, näj ku ba bæen ya keek cielic aban njëc rot.

Mĭith aa piöc njëc rotden ye kä yĭna ku looi ke kuatden root teden wen cëŋ ke kääcken ku akutnhĭim ken. Kenë aye määät thin agut ci ruaiden ke koc, tädëŋ ku këŋ ku luöiden ku dhukdhuk nom ten koc kök. njëc acie tou tän tok. Yen aye looi kä ci yök pĭir yic. Na ci mĭith näj luoi kä pëëth ci yök ka kek anaj dëëtic den rot ke dit, athëek, ku yök ka rot ke näj nhĭim yen. njëc cëŋ ee mëen luöi njëc kuatdu- 'ye ŷen ŋa' ku näj nom ŋa' ku 'yeno këne ke dien ya leu?'

Alöŋ ŷöön mëëth yic mĭith ya luui bĭ nhĭim näj yöŋ te ci keek gëëm thĭn, ku looi kä mëët thin ku njëc puou ee koc muk keek. Kë mĭith diët bĭk root njic ye kek yĭ ŋa, ka keek ya cëëth kajuëc tĕkic yen (guop, alëŋ, dhieu, wëi, tĕktĕk), ke ye thuëcden ku ciëŋnden.

Nä ci mĭith rot yök ke puol, aci gëël ku konyke kek ya dit ke njëc rot bĭk cëëth ku piöc.

Ke ye luel lon näj atëk koc piöc nhĭim bĭk lui käk mĭith thĭn tĕn ku emënë, ku kä rilic ten yĭth mĭith ku käk ci cĭk yök ee miët puou mëëth yic, bi yĭ määät ee mĭith col adiët ke njĭckä alëŋnden ku cëŋ kuatden, ee tiëk/ muöc ku kä ken ril kek pienyden.

Ba nom näj amët thin agut cök mĭith ku cëët kek bĭk kuatden njic alöŋ ka yök ka diëtten yiic ku reelden mæst thĭn gut ci ka waar ku köök. Mĭith bakbak ya piöc wet kä bĭ rot looi ten gemgemen rot ku käk diik. Käk luoi mĭith, ku käk tiët, muök ku piöc kääcken ku dupiöc ya cëët mĭith bĭk näj kä bik yök

KE YE YOK 1: MIÏTH ANAD RIEL DIËC KUATDE

- Miïth ya rot yök ke puol, ke cï gëel , kua kony
- Miïth ya dit ke riel bɔ root, kua piir kamken, guöm ku yöŋ akut
- Miïth ya dit ke njëc kãŋ ku njic ka rot ee kuatden
- Miïth aa piöc bïk jãam kek kɔc kɔk ke muök, köc kua thëäk

Aye miïth yök ke puol, gëel, ku kony kek

Këne ye nyuoth, cimëne, na cï miïth:

- yïŋ tɛ cï gëel kek tok ku kajuëc njic dupiöc
- loi dhöl wen pɛth ba kuony cï thöŋ looi kɔk lɔ cök
- yök ku dhuk nom këwen ye yök ba nom nan
- jãam ka keek wïc pëel guop piny ku kuony
- jök ku muuk nhiäl dhöl athëäk, cëŋ njëc det root kek miïth kɔk ku dupiöc
- ye ke wɛtten luel ke lääu ku wɛtten tɛ jëëm kek kɔc kɔk
- dhuk nom ee wël ku ke luel alɔŋ kɔc kɔk
- jök alɛŋ yic ku mëtmët kek dupiöc njic puöth
- wïc ke njic kua cï rot muök nhiäl kek tuuk ku piny alɔŋden cëŋ ke ye njëc ku thuëc
- jök ku mët thuëc yic
- Ku cëëth kãk tɔu njëc rot yic thuëc ye wɛɛɛ

Dupiöc ya piöc yãth tuen, cimene, na ye kã:

- ye ke njic ku dhuk nom dhöl pɛth ten miïth ka luel ku nyuoth ka ke
- njic dhum nom apɛth ten miïth ye them bïk alɛŋ jök ku jëëm kã
- kãac ke miïth bïk rot gëel alɔŋ ke ye buoth yic ku njic kek muk ciɛŋ pɛth yic
- Kãac ke miïth kam cï kãŋ rot waar ku thiök tɛ dak yic kam kã njic ku kã kuuc
- Yïk nhiäl ke nhiaar ciɛŋ thëäk njëc muök luoi miïth ku dhöl ee piöc yic
- aci tɔ dhuor ku kony miïth ka ye ka luel ka ye ka tak yic ku yök kek
- ku njic ke ka ye yök ee jãam puou yic, riök aye cien pëel guop piny aleu bi kam nyiai cök
- yök kuat ke looi ten mɛnh tok dhöl pɛth yic
- ye kam looi ke yi jam ku mëtke buro ke kuat meth

Met kadun njic thin tɔ ten alɔŋ du:

KE YE YÖK 1: MĪTH YA NĀD DĒETIC KUATDEN

MĪth ya lui kak piirden ee root, pĭr-kamken, dĕet puou ku yök yök akutic

Kĕnĕ aye nyuoth, cimĕne, na cĭ mĭith:

- juĕĕn root kĕn ye nyuoth njiny ka wĭc ku yith kĕc kĕk
- ba nhom njĕny alŏn kaŏ yam joor ku ka yök
- Juĕn yic mĕtmĕt ku luoi etok kek kĕc kĕk
- ku loom tĕktĕk ka bĭ rĕc tĕn kek ka cĭk tak ku gum ka kĕ cĭk njic lŏn bĭk kek rot looi
- ku njic ka kek cĭk yök ku kĕn kĕc kĕk yök
- nyuoth juĕn dĕet yic dhöl tiit rot yam
- pĕth kawen looi rot ke njic ye puou
- Ku jŏk jŏn jĕmic cök ku cĕn rŏmrŏm
- Ku gum na leŏ kĕ joor ku na cök alŏn kek ke tuen ci kaŏ them root tiĕn

Dupiöoc ya piöc yĕth tuen, cimĕne, na cĭk:

- Yiĕk ka mĭith dhol wen bĭk kek lĕc bĭk njic ku bĭk kueny wĕt ciĕn den
- yĕĕth bi mĭith ya yök ke nĕn, nuetnuet ku piĕerden
- mukke njöth dit tĕn kuat ke bi meth leu
- kĕc kam ku kony mĭith bĭk jaam yiĕthken erin yith kĕc kĕk
- ku yiĕk nhom läu tĕn mĭith bĭk ya looi root ka looi ke ku thuĕc
- ku nyuothke miĕt puou, dĕet puou kua ayuum puou wĕt ci mĭith ye them
- kĕc kek mĭith, kuonyke kek ku dĕet ke kek puoth tĕ pĕth yen thiin
- lööike ke nhĭim ku deetke mĭith puöth bĭk njic luui apĕi na cĭk rŏm kek kerilic
- yiĕkke kek kam ku tĕ läu tĕn mĭith bĭk luui tĕn raan root ku luuice etok ke buöth root
- muuk ke piöc ciĕn den tĕn kuat mĭith akutnhĭim yiic
- deetke mĭith puöth bĭk njic kueny ku tek ke

Mĕt kadun njic thin tŏ tĕn alŏn du:

KE YE YOK 1: MĪITH YA NĀD DĒĒT YIC KUATDEN

MĪITH YA NĒĒC LOOI KU K NJIC KE ROOT KUATDEN

KĒNĒ YE NYUŌTH, CIMĒNĒ, NA CĪ MĪITH:

- ye ka yök ke njic kua theek kek tɛ cĭ cäk kek
- ciɛth kă kua wăac ku luɛl ke looi thuec
- rɔɔm ka tɔu ciɛɲden yic kek mĭith kɔk ku kɔc piöc
- lui kă thöŋ panden ku bĭk dɛtic bĕi
- rĭik cök piny kăŋ ke dhie ciɛɲ ku thok/thook kaacken ku akut nhom baai pan den ke cĭ cĭn ke rɛɛc kă ciɛɲ den yic
- looi ka reelden ku ciɛɲ kua den rin bi kek ya rĕl kek ku kɔc akut den
- yĕt ka aɲer ku jam ka pɛɛl guop piny,kuony ku mäath
- duör ku rɔɔm ka cik kek looi kua cik yök kek kɔc kɔk

DUPIÖC YA PIÖC KĒNE LUɛL, CIMĒNĒ, NA CĪK:

- luɛl eben ten mĭith ka pɛth kek ye ka yĭ ŋa ku njĕc den kek kɔc kɔk-ka rɔɔm kek ye Australians
- ye njic mĭith eben ya yök diik ku njic ke puoth kă cik yök thin
- rɔm kăk pɛth cĭ mĭith looi kek kăacken
- nyuŏth athĕk ten kua kuutic, njic dhöl juăac tĕkic alŋ mĭith bĕi, akutnhĭim ku ku cɛɲ
- njĕc ku dɛtic lɔn mĭith aloi wɛtten looi dhöl juăac yiic
- nyuŏth dɛt ic dĭttet ten kua meth, kăacken ku akutden tɛwen yen kek guir ten piöc mĭith
- Mĭith yiĕk kăk ye nyuŏth ee dhol juăac njĕc ku cĕŋ aye njic ku kuönyke yic
- juĕk thok ke ye nhiaar ciɛɲ yic dhöl lɔ piöc yic
- juĕŋ thook ka njic, thook kua dɛtic lɔn nada mi th abĭ
- ye jăam kek mĭith dhöl athĕk wɛt kĕwen thöŋ ku wăac ten kɔc
- agɛm jɛk ku kajuĕc kuutic ye nyuŏth tɛ ye mĭith lĕŋ thin pĭir yic
- ba pĭŋ ten ku piöc dɛtic mĭith ee kamken
- kăac apei kek muuŋ cök thöŋ panden ku cɛɲden
- looi kuony ril dɛtic mĭith ee kamken

Mɛt kadun njic thin tɔ ten alŋ du:

KE YE YÖK 1: MĪITH ANAD DIEC ROT RIL APÆI

MĪith apiöc bĭk læŋ kek kɔc kɔk ke ŋic rot, dætic kua thëëk

Kënë ye nyuoth, cimënë, na cĭ mĭith:

- nyuoth ke wic tən mĭith kɔk ku ye kă abarŋ akut yic
- lui thin ku luike ka rəm ye yöök thuec yic
- luel kajuëëc jăam puou, tæktek ku ka ci ŋiëc luel apæi
- kă luel ke ku luel kajoor tən kɔc kɔk
- nyuoth ŋiëc kărŋ ku athëëk ka tæktek kɔc kɔk
- cæeth ka luciden ku tække ka bi rot looi thin tən kɔc kɔc

Dupiöoc aa piöc kenë yăäth tuen, cimënë, na ci mĭith:

- ku jɔk alæŋ raan tok ku tok ke mĭith, cimëne mĭith thik koor ku mĭith thuen, kawën ye looi piir akol ci baak
- guĭr tən piöc dhol wën yëth jăam akut kor tuen ku yök kăk thuec cĭk yök
- muök lɔ cök, dætic kua thëëk mĭith, kɔc luoi ku bëëi
- cëët jăam cɔl apuol yic dhööl kony mĭith bĭk jɔk alæŋ ku mæet ke thuec ku yok ke alæŋ ee dhöl wen looi ciëŋ lɔ duk kek mĭith kɔk
- ŋic ŋiëc rëel rilic mĭith ku mæet thin ke ŋic dhööl peth wen yëth tuen tæktek pëëth ku ciëŋ ci maatic

Mæt kadun ŋic thin tɔ tən alɔŋ du:

Mëët thin:

mëët thin agut ci mukmuk nom kăk looi mĭith eben alëŋ yic, ciëŋ, ŋiëc thöön kuutic (agut ci tɛ ye kek piöc, rielden, anăäth, yeŋa, tɛ gut băäi ku tɛ cëŋke) tæktek yic lɔ tuën kăk piöc. Kë loi yen ku bĭ ŋic lɔn kă ye mĭith yök aci ŋic ku thëëk kek. Ku kă looi aye ŋic mĭith eben ben anarŋ thöön yökyök ka wic ke ku luciden thin, ku lääu nom bĭk piöcden nyuoth ku bĭk tæk thok theek.

KE YE YÖK 2: MĪTH ACI MÆST THIN KEK KU ALED KA LOIKE TËN PIËNYDEN

Kä ye yök rëel yic ku luoi thin alonj bëëi ayiëk mĭth bĭk nhĭm nän, nënke ku bĭ bëën. Jok dhiet yic mĭth ayök pĭir ku piöcke kek koc koc akut juëec bëëi yic. Kënë amæt thin agut ci bëëi, akut thiik bëëi wala yöön mæeth yic. Bă nänj njec kuatdun apeth ku yök athëek, njëec mäac rëel peth lo cöök yee mĭth riel nhiëer ku njec kanj bĭk nänj ku bĭk nänj muor guop bĭk ya koc nënj ka luike pienyden. Ke mĭth lo yöön muök mæeth yic kek ya ka ken yök pĭir juääk yic ke ye koc lui dhöl cënj looi thook ku bëëi.

Ke kam lo kek juääc kua rilic dhöl juëec ye mĭth mëët ku luike kek koc koc aa rot juäk. Mĭth koor alui thin muöny thook, dhieu, thöön, ku looike duöt bĭk nyuoth teden nhiëer kek yen thĭn bĭk ruai wala bĭk luui thin kek koc koc. mĭuth thuin alui thin ku bĭk mäath kek mĭth thuin koc dhol nyuoth këne cĭmëne gëem kek teddy den ten mĭth dhiäu wala loor ke mĭth yaam ke däl. Mĭth ci nuen ya nhiëerden nyuoth teden ye koc koc ke tiënj thiin ku deetic wet ee mäath. Kek nänj dëetic lon ke den looike aye dhukdhuk alenj ke looi tē ye koc koc rot yiök thĭn wala yökyök bă nhom nänj.

Na cĭ dupiöoc pĭny peth looi wen ye mĭth yok ke nhiëek, muök kua thëek rëel kek koc koc ku piny, mĭth alui apeth. Na cĭ mĭth luui thin etok kuat ke ye looi yic, käk rot looi ku ka ci yöök kua nänj lääu nhom bĭk nanj luoi tēk tēk yic, kek apiöc bĭk rëel ke pĭir ee kamken.

Diëec mĭth ku dhöl koc bĭ kek nänj koc, gëu ku bëëi kony kek bĭk piöc dhol bĭ kek nänj ke nyuoth ka peth, cënjden ku luoi bëëi ken kua akut bëëi. kam lo piöc këne awaar dhöl.

KE YE YÖK 2: MĪTH ACI MĚET THIN KEK KU ALEŃ KA LOIKE TĚN PIĚNYDEN

- Aye mĭth yök ke năŋ nhĭim akut ku bĕxi ku dĕet yic ku kă wăac yith ku luociden wĭc bĭk cĭn tŕu luoi băai yic
- Mĭth ȳa kuat kuutic kek athĕĕk
- Aye mĭth ŋic pĕth wĕt thŕoŋ nyin
- Mĭth ȳa năŋ luoi alĕŋ kua nyuŕth athĕĕk alŕŋ piny

Aye mĭth yök ke bĭ năŋ nhĭim akut ku bĕxi ku dĕet yic ku kă yith wăac ku luociden wĭc bĭk cĭn năŋ luoi tuŕc guŕp luoi băai yic

Yiic kĕnĕ, cimĕnĕ, na ye mĭth

- jök bĭk ŋic kek anarŋ yith ku bĭk nhĭim năŋ akut juĕc
- bĭk mĕĕt kek kŕc kŕk jĕĕm ke luoi ku ruai ee kăk thuĕc ku ye yök akut yĭc
- lĕŋ kă loike bĭk mĭth kony bĭk lui kăk alĕŋ akut yic
- juĕk ke dĕtĕden yic ka ŋic kă piny nom cĕĕŋke
- ku lĕŋ kă luelke kawen jŕŕ kek
- ku lĕŋ kă looike yiĕk ciĕĕŋden nhiäl bĭ yök dhol kŕk năŋ
- ku luike ciĕĕŋ cĭ wăac yic
- ku piŕcke amĕth bĭk kuĕn cĕŕŋ kŕc kŕk ku bĭk dhuk apĕth
- deetke dhŕl kŕk bĭk kek lui alŕŋ thuĕc ku kăk looi
- bĭk nyuŕth ke ȳa năŋ reel ku pĕĕlguop piny tĕden cĕĕŋke
- kua thuĕc ku luike apĕth tĕn kŕc kŕk, bĭk lo aȳer akut yic ku mĕthken
- Bĭk luui apĕth kak tĕk kek yic wĕt wen jŕŕ kĕk

Dupiŕŕc ȳa piŕc kĕne ȳath tuĕŋ, cimĕnĕ, na cĭk:

- ȳĕth tuĕŋ năŋ băai tĕden ȳŕn lăac muŕk mĕĕth yic
- looike ŋiĕc kam ȳŕn mĕeth yic ku akut den thin baai
- gĕm kek lăau nom tĕne mĭth bĭk wĕl wĭc, kăwĕn rilic ku kawĕn yith jŕŕ lŕn athiŕk kek piĕrden kuakutden thin bĕxi
- cŕk ke thok piny bĭ mĭth leu bĭk ȳa jăam wĕlken, ku jĕĕmke luoi yic ku mĕĕt ke bĭk kepĕth looi
- ku bĭk ŋic mĭth alĕŋ kă ŋiĕc bĭ luoi ku lĕŋ ka kunyke akut thuĕc ku ka looikek
- guirke lăau nom tĕn mĭth bĭk lui dhŕl lĕŋ wĕtde yic akut jĕĕm yic ku roŕm ka tĕk yic lŕŋ măac ku kă ŋuŕth

Mĕt kadun ŋic thin to tĕn alŕŋ du:

KE YE YÖK 2: MĪITH YA RŌŌM KEEK KU BĪK NĀD KE LOOI KE TĒN PIËNY DEN

MĪith alui tĕn kuaŧ kuutic kek athĕĕk

Yiic kĕnĕ, cimĕnĕ, na ye mĭith

- aye kĕ kĕk bĭk nyuŏth kadiir ke tĕn kŏc kŏk
- cĕĕth kuaŧ kuutic ee cĕĕŋ, cĕĕŋ, kuĕtĕn ku cĕĕŋĕn ku tĕne kuaŧ kuutic ayiĕk nhom lĕĕu bĭk kuĕĕny ku dĕĕtic yĕm
- ku bĕ nĭc wĕt mĕĕtmĕĕt, kĕ thŏŏŋ ku wĕĕc kam kŏc
- pĭŋpĭŋ wĕl kŏc kŏk ku athĕĕk dhĕl tĕkic ku bĕŋ ku luŏi
- luŏi dhĕl ci mĕĕt yic yŏk kĕ cĕĕŋ thin
- ŋĭĕc ku luŏi ye dhĕl pĕth bĭ thŏŏŋ ku ka wĕĕc kaam kŏc

Dupiŏŏc ya piŏc kĕnĕ yĕĕth tuel cimĕnĕ, na ye kek:

- cĕĕthke kĕden luŏike alŏŋ kuaŧ kuutic
- Tak tak ka cĭ guir ku luŏike kĕŋ leu juekjuek yic kĕk mĭith ku dĕĕt kek puŏth bĭk kuaŧ kuutic lĕĕc
- ŋĕĕny mĭith thook kŏk ku jĕĕm ku yiĕk lĕĕc alŏŋ thŏŏk kuaŧ kuutic
- Ku dĕĕt mĭith puŏth bi ya pĭŋ tĕn kŏc kŏk ku thĕĕkke wĕl kuaŧ kuutic
- ku nyuŏth luŏi puŏth kuaŧ kuutic tĕnden ye kek luui thin ku jĕĕmĕn yic keek mĭith
- luui alŏŋ yic kek mĭith alŏŋ yĕĕth tuel athĕĕk tĕn kuaŧ kuutic ku thĕĕk ke looi thŏŏk
- cĕĕth cĕĕŋ, kuĕtĕn bĭ yĕn thin ku cĕĕŋ kuaŧ mĕnh wen tŏu tĕden ya akuotĕn
- cĕĕth kek mĭith ka ken alŏŋ kuaŧ kuutic

Mĕt kadun ŋic thin tŏ tĕn alŏŋ du:

KE YE YÖK 2: MĪITH YA ROOM KEEK KU BĪK NÄD KE LOOI KE TĒN PIĒNY DEN

MĪith ya nāŋ ŋiēc thöön nyin

Kĕnĕ ye nyuoth, cimĕne, na ci mĭith

- yökyök ku kuat ŋiēc kam kom
- bā ŋiēc dhöl wen ye koc määt thin wala nyici kek tĕwen ku tĕden alĕĕŋ
- ba luui riĕl ba ŋic yeŋo cie thöön kua raac ku nāŋ riĕl balui ke dĭik ku piĕth
- aci kek yĕk riĕl bĭk kueny ku cökkä kāk joor bĭk ka keek wĭckĕ yök tĕden wen ci leel
- ku jokka bĭk ŋiēc tek apeth wet piath ku cĭen piath rĕĕl
- bĭ jok dĕetic ku cĕĕth yic dhĕl wen luöl ŋiēc kuatden ku looike kuĕn guop luĕth

Dupiöc ya piöoc kĕnĕ tuĕŋ, cimĕnĕ, na ye mĭith

- ŋĭic ku ŋiēc piŋ apeth tĕn kăwic mĭith ku jĕĕm yic dhĕl tekic kawĕn cĭ mäatic kua ci tĕĕkic ku piath ku cĭen piath ciĕĕŋ
- mĕĕt mĭith jăam yic wet athĕĕk ku thöön nyin rĕĕl cimĕne tĕ nyuoth meth yen tĕ ye luoi kākka yic
- tĕttĕt ku jĕĕm yic kek mĭith dhĕl wen leu bĭk kek kuatden ŋic ku yĭik kek riĕl kuĕn guop
- ku wĕl mĭith nyin kawĕn looi rot piath yic thiany ke kek yöön ken mĕĕth yic ku akutden

Met kadun ŋic thin to tĕn alŋ du:

KE YE YÖK 2: MĪITH YA RŌM KEEK KU BĪK NÄD KE LOOI KE TĒN PIĒNY DEN

MĪth ya bĕĕn lĕĕn apĕth ku nyuŏth ke athĕĕk tĕn tĕ cĕĕn

Kĕnĕ ye nyuŏth, cimĕne, na ci mĭith

- ya looi thuĕc bĭ wĭc, luelke ku cĕĕth kă wĕl yam
- Ku luui kă kek kŏc kŏk bĭk kă jŏŕ cŏk piny ku leŋ kĕ looi ke bĭ akut yŏk thin
- Nyuŏth ke juĕn ŋĭĕc ke dĕn kua thĕĕk tĕn kă theŕ ku piny ci guir
- wĭcwĭc, thŏlke, thŏn ku tuuc ci thiŏn ku bĭk dĭit den juak dĕĕtic ee piĕrden kamkek rot ku tiŏp, kŏc, tiim ku lăai
- Ku nyuŏthke juĕn lĕĕc yĭc ku muk kă cĭ cak ku piny ci looi
- Cĕĕth ke rĕĕl yĭc kek kŏk rĕel ku kă ci rĕel thĭn ku căath, ŋĭc ku luui kă waar rot
- luŏi lĕĕk wet karec ye raan looi tĕn piny ku kăk piir kam ken erot ee kă piir thin

Kŏc piŏc ya piŏc kĕnĕ yăth tuĕn, cimĕnĕ, na cĭ mĭith:

- yĭĕk mĭth yŏkyŏk kajuĕĕc cĭ cak theŕ tŏu piĕny den nhom
- cŏk athĕĕk, muŏk ku lĕĕc alŏn kathĕŕ ci caak piny
- wĭc dhĕl kŏk leu bi mĭth puol bĭk năn muŏk tĕn ku piŏc ka piny
- Ku tĕĕk yĭc tĕĕn tŏu kăk mĭith nuĕtĕn ke piny ku nyuŏth athĕĕk tĕn luŏi kak akut
- Rŏm wĕl ku gĕĕm mĭth yŏkyŏk wetkăn piny ku kăreĕc kă ye raan looi tĕn ŷŏn kă
- ŋĭc muk apĕth tĕn kăk piny akŏl ci bak ku luŏide
- tĭn cimĕnĕ alŏn piir kamken rot ee piny nhom ku jĕĕmkă dhĕl piir yĭc ku piăl guop kă piir anuĕt

Mĕt kadun ŋĭc thin tŏ tĕn alŏn du:

KE YE YOK THIN 3: MĪTH YA NAD RIĒLDIË C RĒËL

Diëc rēël ya mēët kektok ke guop ku kāk tēktēk ku ye yen ciel ten ba nān, nān ku ba bēen. ke ciēn riēl njec rēël yen aleu bi yic riel ku ba nhom nān, bā koc koc njic puōth ku njec rot apeth ku ba nān, ku ba njec luui thin ka ye yōk yic bīk luui bīk bēēn.

Rēël apeth amset thin agut piäl guop, yökyök miēt puou, puou thiān ku tiām lui alen yic. Yen alen ke ye looi alon dhēl ye mīith luui thin ten piēny den. Kāk ril ye yōk rēël pēēth yic agēēm mīith dēsteden rot ku njōth yen juēk kāk kek pēēth bīk piōc. Yen adēēt mīith puōth bīk dīit dit ya aciēk cie kuany yic kuāth, nān yōk luui ku wīcwīc bīk lēn kek kā ye kā tyōk ten koc koc.

njec rēël aye thiāny kou kek biēt, ku yiēk mīith riēl bīk gum kek ka yōk jān akolkol ku ka jōör. Guērden rot bīk gum na ye kē ci keek yōk ke kā kēec ka kān yōk ku kajōör tēn piōc cī cēēk nhom lääu alon njec luoi ku kē ci yōk thīn

Piōc ya piōc ku dīit guop ee yen kēne yen nyuōth laon kāk cāāthden ten rēël guōpden ku kā root looi ee dhiēt yic, ku bīk määät piŋpiŋden yic, cin ku kāk tēktēk ten guēr, gēēlgēēl kā looi kedhie ten luoi ku nhiēerde.

Diëc rēël mīith aleu bī raac ke kēn cīk yōk eben ben tēden kua ayer tēden yōn mēēth yic. Ku ba piōc mīith kony, yen apeth lon koc piōc ya njic kā wic mīth rēēlden bi kek yiēk muōr, ciēēn njec puou relic, ye thōōn ku piiny puōth lo duk, gēmgēm kua thēēk kuat kān eben guōpken, dhiēn, alēēn, tēktēk, njec thok, njec tēktēk ku rēël wēi. Ku ba kuat ciēēn menh tok ku tē njic kā kuatden, ku dhuk kā nhom ke njecke dhiēnden puōth rēël kek thīn, dupiōc ya gēm mīth njec puou, yōn njec reel ku wīcwīc ku bīk lui piōc yic.

Luoi ye mīith luui det puou ku riēlden bīk nyiei juēn määc yic ku bīk rot kony ku kā thiik piäl guop nyoth yōk luoi rot ku njec kek puōth. Ke ye kā yōk muk kēk koc piōc ku koc koc, kā keek abīk njec kārīl yic reel ku piōc cī thāāny kou kek koc koc.

Piōc wēt piäl guop pēēth pīr yic, agut ci miēth peth cam, piäl guop raan rot, riel guop yiic, dhieu kua rēël alēn ee yen ciel ten njec reel ku dēt puou rot. Diëc reel ee guop agēm mīith riel bīk ke puōth piäl piny, luike etok ku piōc kā. Ke mīth cī jāl nān riēlden rot ka kek anyēēi määc dit ee pialden guop, piäl ku muōk den rot ku bīk nān njecden rot ku piääl koc koc. Kā buoth yic ya gēm nhom lääu ten mīith bīk piōc wēt piäl ku piäl guop. Miēth pēth ee yen reel piäl guop ku pēēl mīith bīk lui muōr guop thuēc yic. yōn läac piōc mēēth yic agēm mīth nhom lääu bīk yōk kajuēc miēth piäl guop ku piōc wēt kuany miēth ten koc piōc ku mīth kōk. luoi kā tuōc guop ku njec tīn kāk dit cīn yiēk mīth mēēn jok yic ten dit den root ku gēmgēm bī kek ye leu bīk nān kā looi kā ten keek ee rot.

KE YE YOK THIN 3: MĪTH YA NAD RIĒLDIĒC RĒĒL

- Mĭth ya bæen rēl tən den aləŋ ku dhieu ŋiēc rēēl
- Mĭth ya loom māac kā keen piäl ee rot ku rēēl guop ee pēth

Mĭth abi riēl tən alēēŋ den ku dhiēn ŋiēc rēēl

Kēnē yic ye nyuōth, cĭmēnē, na cĭ mĭth:

- nyuōth dēēt puou ku ŋiēc rot
- ba ya tōu ke yĭ ye yōk ee kōc kōk kam kā jōōr, liāp nhom ku jōn puou
- rōōm ka dōol, yuōm puou ku kuēth yen
- wĭc wĭc aŋer ku gēm kāk yam joor, yōŋ kāk yāām, ku duor luōiden rot ku kā cĭk yōk ku kāŋ kōc kōk
- juēŋ yĭic mēēt mēēt ku luoi etok kek kōc kōk
- ku nhiaar kam ca nōk rot
- ku gēmke kā keen cĭk yōk
- looi kuany, gēm kajoor, loom tēktēk karac, lēu ka waar rot ku gum kāk jōōr ku kā cie ŋic lōn bi kek rot looi ny
- nyuōth juēŋ yic riēl ku ba deet, tiit rot rot ku leu ke dhiēn puou alōŋ dhēēl wēn ye nyuōth yōkyōk ku kā wĭc kōc kōk
- ye yōk ku rōom kā ci raan tiām piōōcde yic ku jōk lāāu nhom tən piōōc yam thōŋ panden aye Thōōŋ English Australian
- nyuōth ku gēm yĭny ca gām
- Tāāu thin riēlden ku lāāu nhom ye nyuōth juēŋ lēēk kā wĭc ku yĭth ee kōc kōk
- ŋiēc ka cĭk looi bĭk lui ka rōom ku kā ŋiēc kek

Dupiōōc ya piōc kēnē yāāth tuēŋ, cĭmenē, na ye mĭth:

- nyuōth nhiēer dĭittet, dēētĭc kua thēēk tən mĭth eben ben
- māāt kek mĭth ku ba kāk ci luōi ku rōom ke ka kēk peth cĭk luoi kek kākācken
- ye ŋic mĭth eben ben ya yōk dĭik kā cĭk ke them ku ka cĭk tiēēŋ
- yēēth tuēŋ mĭth bĭ nhĭim naŋ, mēetmēet ku ŋiēc rēēl
- jōōny ku kuony mĭth bĭk luui thĭn ku tōu ka kāŋ ku thūec ke
- juēēŋ thok ku cuot kā wēl mĭth yic ciēn
- muōk kaŋuōth nhiāl tən kuat ye mēnh tok leu
- nhiaar ka ye mĭth rot tāākic
- loor mĭth ku kā rōom kākācken kak ciēŋden ku piir wēēi ken
- jāām kek mĭth wēt dhiēnden ku dhuk nhom kā wen looi rot kek wēt kony dēetden yic alōŋ lōŋ dhieu ku gēēlgēēl rot
- ŋic ku gēēm loon mĭth ku dĭit
- tōu kamken ku kony mĭth jēēmĭc yĭethken yic tən alōŋ yith kōc kōk

Mēt kadun ŋic thin tō tən alōŋ du:

KE YE YÖK 3: MĪTH ANAD DIËC RILIC RĒËL YĪC

Mĭth ya nysi luoiden diit apsi wet piäl guopden ku rĕël guop

Kĕnĕ ye nyuoth, cimĕnĕ, na ye mĭith:

- njĕc ku jĕäm kaken wĭc guopken(cimĕnĕ, roou, cöck,lööh, nyuc puou, ka ye looi)
- ya miit puöth, ya puol ku rööm ke kek koc koc
- luike juĕnj kawĕn rilic njĕc ku kĕk cĕäth
- luoi jök piny ku cĕĕth cin ku thööh ku ba yök kajuĕĕc rilic looi mĕet thin agut ci diĕĕr, cĕkcĕk cĕth ku kĕ läär thuĕc
- luui ke yökyök rielden ku njĭc cĕeņ kek juĕnj yic mĕĕt thiin, njĕc ku ke looi yen bi wĭc ku luui kĕ thin ten piĕnyden
- nyuoth leek tĕ lääu ku nyuth kĕ rot, cĕth agööt thin ku ke ten pinydan njĭc ke ku alo duuk
- cok kĕ kĕnj ku looike kĕnj ke juĕnj yic njĕc ku njĭc
- luui thin alonj cĕth yet kathĕer ku kĕk yĕäm wak, dier ku luol kĕĕņ
- ku nyuoth juĕnj lĕĕk ee piir pial guop ku miĕth pĕĕth
- ku nyuoth juĕnj rĕël lääu nhom ku njĕc pial guop raan rot, muök ku pialden ten kek kamken ku koc kök
- ku nyuoth nhiĕĕr bi luui thĭn kĕ thuĕc kek ku jĕĕmic tĕ lääu thuĕc ku bi njĭc piälguöp ku njĕc rĕël ten kek kamkek ku koc koc

Dupiöoc ya piöc kenĕ yĕth tuenj, cimĕnĕ, na ci mĭith:

- guĕr ten ku luoi rĕel tuöc guöp looi kek mĭth, agut ci diĕĕr, läär, cĕäth ku kĕk thuĕc
- lui ke baai ku kĕ ye akutnhom yök ku koc nĕnj ka njĭcke bĭk mat thin agut thuĕc njĭc ku kĕk tuöc guop wen ye thuĕc
- ku gĕĕm kajuĕĕc luoi ku kawĕn bĭ mĭith kony piath ku luoi kĕk njĕc cin
- ku kony mĭth apĕth bĭk piöc kĕk luoi piäl guop
- kony yĕth tuenj piäl guop mĭith rot ku piäl ku bĭk rööm bĭk nĕnj dhĕl ku kĕk cĭ guer kek mĭith, bĕĕi ku akutnhom baai
- jĕĕm ke pial ku kĕk piäl guop kek mĭith ku määt kek thĭn ten luoi kĕ tiĕt ku bĭ piny cool ato ke pĕĕth tĕne been
- muök mĭith nhiäl kawen looi yic, jĕäm yic ku dhĕl wĕn yĕth piir piäl guop tuenj ku miĕth pĕth
- tĕk tĕwen nin wĕn tou thin tĕwen akut nhom
- cök ku thĕĕny cök piäl, miĕth pĕth ku looi piäl raan ee rot ke mĭith
- ku gĕĕm kajuĕĕc luui ku kĕ lo duk yök yaköl thöök eben ku kony mĭith bĭk njĕc tĕk apĕth bĭk cĭn tou thĭn

Met kadun njĭc thin to ten alonj du:

KE YE YÖK 4: MĪTH ADIC KE PUOTH KUA LUI PIÖÖC DEN YIC

Yök yok gëelgëel ku piŋ njëc rëel agɛɛm mĭth njieny puou bĭk yök ku cëëth ku bĭk theem wël yam, ku looi kek bĭk njëc den juak ku bĭk bæen bëi ke moor ku ye kã koc luui thĭn piöc yic. Mĭth aye ke leu bĭ ke puöth njic ku ye koc tou cin piöc den yic na ye ke ci kãäcken ku akutden yök ku dëëtic aci njic ku met thĭn ten yöön mëët yic. Kënë akony kek ku bĭk rot njic ku looi ke yöŋ kãk yam.

Mĭith alui dhel kë cimënë kuënykuëny, luoi etok ku cök kajoor eben alonj kãk piöc. Looi ke wĭcwĭc cĭmenë nhëerde, muk thĭn ku cëkcëk aleu bi mĭith puol bik lui thin ku leŋ kë yök kã piöc yic. Koc nãŋ puöth piöc aleu kã bĭk kök ku njic kë yeŋo cik piöcöc jock tãn tok yet tãdet ku bĭk yök ku luui ka kãŋ cik piöc.

Ten piny piöcöc wen leŋ yic kuony, mĭth kek njic kã ke puöth ku koc piöc tou cin thin aleu kã bĭk nãŋ mãäc piöcöc den yic rot, tiët den rot ku luociden ten piënyden alëëŋ. Mëtmët ku lo tuer kãm ka ye yök piöc yic yön tëëkic looi piöc ke ye kë pëth lëŋ wetde yic ku juëk tã ye mĭth rot yök ke nãŋ nhĭim.

Mĭith ya dëetic den looi ee kamken ku piënyden ke luui thĭn, ciin to cin wĭcwĭc yic. Ten piny piöcöc wen leŋ yic kuony mĭith dëet puöth ee piöc yic leu ku bĭ njic ke pëël puou piny apei ku tou nyin thĭn eben ben yeŋo cik niãär. Mĭith ya bëën kek bæen ee piöcöc den yic. Kek alenj dhël juëc ye këk piënyden tiëŋ thin, dhël wãc yic ee piöc ku tãden cik guir ye kek piöc thĭn.

Luui thin apei ee piöc yic alooi dëetic ee mĭth tã ye kek tãk thin ku cëkcëk tãkic ku dhël winy yic leu bĭk piãth alonj piir baric ee piöc. Kek alenj ke luel ke ku juëk kã tãktëkden rot, ku kën koc kök, ku cëk kë njëc yam dhelluoi alëŋ etok ku jëëmic. Mĭth lui thin apei awar yeŋo njic kë, aleu luoi, nhiëër ku cökã piöcöc den.

Kã njic dupiöcöc ten kuat meth ee yen kĭ ril bĭ ke yiëk piny ku kã yök kë leu bĭk piöc mĭth col agir rot.

KE YE YÖK 4: MĪTH AŃIC KE PUOTH KUA LUI PIÖÖC DEN

- Mĭth ya nhiëerden alŃ piöc cimënë nhëer, metmet, njëc puou, cëkcëk, juer rot, miët puou, muuk thĭn thöön yic ku pëel rot piny
- Mĭth ya dit ke njic kajuëec ku dhöl cimënë te bĭ kajoor cöök, wĭcwĭc, thëmthëm den, te tĭit yen, wĭny yĭc ku cëth
- Mĭth akök ku njicke yeŃo cĭk piöc tään tok yet tædet
- Mĭth ya käk piöcuden yök mëtmët den kek koc, tædëŃ, tekanolaji ku ka caak ku kä ye looi

Mĭth ya dit nhiëerden bĭk piöc cimënë ee nhëer, mëtmët, njëc puou, cëkcëk, juer rot, miët puou, muuk thĭn, thöön yic ku pëel rot piny

Kënë aye nyuöth, cimënë, na ci mĭth:

- jām ka gēi kek ku kä nhiäärke ten pienyden
- kek awĭc ke ku koc mit puöth piöcuden yic
- aluui thuëc bĭ wĭc, thöönke ku cëëth ke wël
- biöth ku juëŃ yic nhiëer den ke miët puou, ku riel cuet puou piny
- jök ku lui ke ten thuëc yök bou ten tektekden yic
- ku luui ke kajuääc yic ci thiäŃ ku alen wëtten yic ke ci yök wicwic
- tou ke ku yök thiäŃ puou ka cĭk tiëŃ
- ku leek tuen na cok alön ye kek ye yök ke rilic

Dupiöocyga piöc këne yäth tuen, cimënë, na ci mĭth:

- njic ku nhiëer mëët mĭth piöc yic
- yiëk ke ten piöc peth wen gëm kek pël guop piny ku anäny thok
- dhukdhuk mĭth aye nyuöth loon nhiëer piöc ba jām ke den yic ku yiëk keek ddet puou ku wël juëc kök
- ye mĭth dæet puou bĭk ya luui thin kãŃ yiic kedhie raan ku akut tok bĭ dhël piöc cääth yic.
- ye pĭŃ nĕ apeth wël luel mĭth ku jääm yic ke kek leu bĭ wël juak kada
- yiëk mĭth nhom lääu bĭk wël ken bæen dhuok ku juëk ke tektek den
- cök dhël wĭcwĭc, agut ci gäi, nhiëerde ku thöön yic, them wël yam ku loom kä rilic
- dhuk yic ke mĭth yeŃo ku ye kada cĭ kek näŃ ka cĭk piöc
- ye ke njickë juak thok, thöök ku dëëtĭc lon mĭth alen kä ye kä bëi ten den yöön mëëth yic
- cääthdhie kuat kuutic ee cëëŃ ku kuat alëŃden
- cuet tuen ten mĭth riel yekä yĭ Ńa ku mëtmët den kek koc koc- kuat rcom kä ke ye Australians

Met kadun njic thin to ten alŃ du:

KE YE YÖK 4: MĪTH AŃIC KE PUOTH KUA LUI PIÖÖC DEN

Mĭith ya dit ke ńic kajuëëc ku dhöl cimënë tɛ bĭ kajor cöök, wĭcwĭc, thēmthēm den, tɛ tĭit yen, wĭny yĭc ku cĕth

Kĕnĕ aye nyuŏth, cimënë, na ci mĭith:

- alui dhĕl juëc ee tĕktĕk looi bĭk lui kek kawen loi rot ku cök ka kajor, ku ńic kākka tĕn kawen yam looi rot
- cĕkcĕk ku lui rĕël nyinden ku ba guir, gāt piny ku jām wĕl kuŏm kār ku ka ye luel
- loi thöŏŋ ku mĕën cöök eben alŏŋ ka ken wen ye ka loi akol cĭ bak, kār ka ci cak piny nhom ku piny, ku looi ke kāwen cĭk ke looi aye cĭ ńic ku luel kākka lui thöŏŋ akuen ku kāk ye nyuŏth
- ku deet kāk piĕnyden
- looi kāk kār ku theem kāk kek looi ku ka bĭ rac, kar them ku ke wāac, ku cāath
- ku lĕŋ kĕ pĕĕth loi tĕn jĕëm yic akuen ku jāam
- luui dhĕl tĕktĕk bi ńic yeŋo ye kār rot looi ku yeŋo leu bi piöc thin kāk ci yök kāk yiic

Dupiöc ya piöc kĕne yāth tuĕŋ, cimënë, na ci mĭith:

- guir tĕn piöc kek tĕden pĕth thöŏŋ ka bi joor ye mĭith ya dĕet puöth thin bĭk cĕĕth, yök ke ku loom luoi ke karɛc ee piöcden yic
- ńic dĕetic akuen lon mĭith ya bĭi tĕn piöc ku juëk ka rot dhöl ka yic ke thiany kek kuat mĕnh tok
- yiĕk mĭith ku mĭith thuin kār wen leu bĭ ke yiĕk tĕktĕk, cāat ku gĕëi ku kony wĭcwĭc den ku rōm ka ka nhiaar kāk
- yiĕk ke ńic ka cĭk yök leu bi mĭith dĕet puöth bĭk wĭc yic ku cök kāk kajor
- dĕët mĭth puöth bĭk thöŏŋ bĭ kek kār ya kuany yic ku luel ka wĕl ken
- yiĕk nhom lāau mĕet cin thin kalooi yic leu bĭ wĕl wĭc yic kuony, ka ye luel rilic ku tĕktĕk, jĕmic ku kāk ye lui alŏŋ winy yic
- dĕet mĭith puou bi wĕlken ya luel ku kawen ye kɔc kɔk tĭŋ
- cök akuen ku ka thok piäl ku thöŏŋ ci met ku cuur
- maat thuëc mĭith yic ku looi jĕëmic, thöŋ ku cāath dhöl yic ku thok
- looi ńic ba dĕetic mĭith cöök
- piĕŋ apĕth tĕn ka them mĭith bĭk ke tiit ku juëk kāk tĕktĕkden yic ke ye jāam ku thiëc

Met kadun ńic thin tɔ tĕn alŏŋ du:

KE YE YÖK 4: MĪTH ADIC KE PUOTH KUA LUI PIÖÖC DEN

Mĭith akök ku njicke yeŋo cĭk piööc tǎn tok yet tǎdǎt

Kĕnĕ ye nyuöth, cimĕnĕ, na ci mĭith:

- luui kek ku looi ka piöc
- Ƴa looi riel bĭk rot tĭŋ, dhukic ku cooth kǎkka cĭ kǎc kǎk looi yic, ke ye emenĕ nyinic aye läthǎer
- looi njĕc kam ka ci njĕc, ka ye luel ku dhĕl ye buoth
- looi ka dhĕl ee thuĕc, tĕktĕk yic ku wic wĭc yic bĭ ka jöör cök
- luöi metmet cök jok tok looi rot yet dǎtic
- them kǎwĕn kek ci kǎŋ lui apeth bĭ kajöör cök ke tön ci rot kǎŋ looi kĕne yam yic
- kök kǎ ca njĕc jĕl tǎn tok yet tǎdǎt

Dupiöoc Ƴa kĕnĕ Ƴǎth tueŋ, cimĕnĕ, na ci mĭith:

- kĕ peth ye nyuöth lon mĭith alui piöc den dhel yam ku jĕm ke wĕl ke kek dhĕl wĕn diit dǎet den yic
- kony mĭith bĭk luui ka kǎjuĕc lĕu ka ci wǎac ku luui dhĕl kǎk tĕktĕk yic
- ye mĭith wĕl nyin kǎwen tou ku ruäike piny ku ten piöc den yic
- guir ee kam ku tǎ läu ye mĭith leu jǎam ten piöc den yic ku tĭŋ kek kek thöŋ ku mǎet ke kaam tou ku piöc yam
- room ku kök njĕc wet piöc mĭith tǎn tok yet tǎdǎt, ku bĭ wĕl wǎac kek bĕi ku njĕc looi ten Ƴön kok
- Dǎet mĭith puöth bĭk wĕlken ya jǎam yic ku dĕtĭc
- dĕtĭc lon njĕc akec duot tǎn thuŋ tok, thöök aye cĕŋ

Met kadun njic thin to ten alon du:

KE YE YÖK 4: MĪTH AŃIC KE PUOTH KUA LUI PIÖÖC DEN

Mĭith ya kāk piööc den yök mĕtmĕt den kek kɔc, tɛdŋ, tekanolaji ku ka caak ku kă ye looi

Kĕnĕ aye nyuoth, cimĕnĕ, na ci mĭith:

- luui tĕn ruäi piöc yic
- luui yöŋden bĭ wĭc ka ci cāk ku yiĕk piiny
- yök ke ye yök thĭn ku miĕt puou rōm piöc ee wĭcwĭc yic
- cäāth ke looi yen ku ke luoi kajuĕĕc ee luöi, kak jaam rool ku cura
- gĕelgĕel kāk ee wĭcwĭc, loom abak, kuut nom, yök ku löi
- thĕmthĕm kāk tĕĕt kɔk wäac
- lui wĕl ku jăam kāk tĕĕt (ICT) bĭk kek wĭc ku cöök kajöör
- cĕĕth wĕl ku jăam ke lui thöör, tĕktĕk ku thuĕc ke lui wĕl ci dhuok
- kööth kek kamken ku kɔc kɔk bĭk ke dhuok yic ku looike wĕl

Dupiöoc ya piöc kenĕ yăth tuĕŋ, cimĕnĕ, na cĭik:

- gĕem nom läau kuony mĭith bi lui dhĕl pĕth leŋ wĕtten yic cĕĕŋ piöc yic
- ku yiĕk kek piŋpiŋ ku cĕĕth kă ci yök kek kathĕr ku kă ci looi kăŋ
- gĕem ke ye looi ya mĭith mat thĭn akutnom dit yicku piny dit tĕn yöön läac piöc mĕĕth yic
- ye tĕk apĕth tĕ ye mĭith kut nim bi thuĕc, tĕk kawen leu bĭk rot leu alŋ kăŋ riĕc ken looi
- bĕi kāk luoi wen pĕth, kāk tĕĕt, ku kāk jăam ku gĕem njĕc, njĭc ku dhĕl wen juĕk piöc mĭith yic
- găam nom läau tĕn mĭith bĭk năŋ luoi ku loike abĕŋ kăŋ ke ye dhĕl alŋ piöc
- juĕk ke njĕc puou den rot kĕk kăŋ tĕĕt tou tĕn mĭith ee yön kă yic
- gĕem kă kăŋ wen mĭith dĕt puöth bĭk tĕktĕk den nyuoth

Mĕt kadun njic thĭn tɔ tĕn alŋ du:

KE YE YÖK 5: MĪTH YA KƆƆC DIƐC JÄÄM

Jääm ee ka pëth ba nhom nän, nän ku bæen. Jök thok dhiët yic mīth ya jääm kek kƆc kƆk ke luui nyoth, rool, thöök ku kony jääm. Kek ya nhiaar alen ku ke yen kenë rilic ke kuony nhiëerde bik wël wääc, ka ye tek, thiëc ku yöŋ rot, ku luui kajuëec luoi ku käk jäm, agut ci waak, diëer ku laar, bik rot luel metke kek kƆc kƆk ku juëk ka piöc den yic.

Mīth ya thöön panden lui bik kä ken ye kä yök ee kuatden ku tæktækden ee dit. Mīth ya röt yök ke nän nhīim na ci thuöŋden, tæden ye kek len thin ku dhëel jääm ya nhiaar. Kek ya nän yic bik ruot ke lo tuen ke luui thöön panden ku aya kedit njëc jääm thöön English Australian.

Gäät ku akuen riël ya kek kä rilicalonj jääm ku ril ku ba njëc luui apeth piöc yic yöön piöc yic eben.

Gäät yen riël, njëc puou ku ciëŋ bi yin thook luoi yön keen yen ye luoi. Gäät amæt ke kajuëec ci looi ee jääm agut waak, cääth, diëer, luol këŋ, ka ye thön, käk jäm ku läär, aya agut jäm aya, piŋpiŋ, tiŋtiŋ, kuën ku gäät. Käk ye mënë kit met thin agut ci elektronik ku ka ye bëi käk jäm. Ke tæët ci yiic juak piny nom, riel lääth yic ka gööt ye yen kë peth gäät. Mīth alen kä ye kä yök lääu nom yic bik cæth pienyden ka luui tækanolaji ku loi ke njëc puou alon lui ka ye nyuöth jääm.

Akuën ee riël, njëc puou ku cëŋ deen bik kek akuen luoi ee pīr den akol ci bak. Mīth abi njëc dætic akuen ke lui thin cökcök ka jöör. Yen apeth apei lon wël akuen wën ye mīth koor len athiöök ku alen wæden yic tædëen wën piirden yemënë. KƆc piöc awic wël juëc wën peth akuen yic bik njëc kuany yic ku kueny ka yic ten wël akuën mīth ku bik kony

diit akuën yic. Luoi ku te ci luoi yen, nimira, athëem, wël ka jëem yic, mëtmët ku cëŋth piny nom akuën yic ya kek wël karil akuën wic mīth bik nän njëc akuën nimiir.

Yök yök lääc piöc yöön mæth yic ya yiëk kajuëec ye yök kek thok, gäät ku kuën nimiir kek ræl kek mīth tæden ke kääcken kua akutnhīim ken

njëc tæktæk ku njëc gäät ku akuen ya kek ka pëth ten njëc piöc mīth. Jök cök njëc käk aye looi lääc piöc ee mëŋth yic.

KE YE YÖK 5: MIÏTH YA KƆƆC DIƆC JÄÄM

- Miïth anjɛc lɛŋ ke ye piŋ yic ku kä cie piŋ yic kek kɔc kɔk lui kajuääc
- Miïth alui kajuëëc ci göt ku yökkä wɛtɛn yic tɛn ka ci göt kä
- Miïth ya luel wël ken ku loi kä wɛtɛn yic ke lui käk jääm
- Miïth aye kä jɔc bik deetic ye kada ye ka nyooth ku ye kãŋ loi lui thin
- Miïth ya wël luöi ku käk jääm tēët bik wël yök, ku wickë wël ku nyooth kä tɛktɛk den

Kä cī göt:

Kawën ye ku kuën, tīŋ ku piŋku thin kua yeku looi buk wɛtɛn yic rɔɔm. kä ci göt aleu bi kek bæi bëëi(print- based), cimëne athöör, magazines ku ka ye piäät aye nyooth kek aye tɛn cɛɛr tɔu, cimëne, tɛn internet ku DVDs. Kajuëc ci göt aci mɛetic, amɛet curra thin, wël gööt ku/aye rool.

Cök piny:

“Cök piny amɛet thin gut cī cökcök tɛ rëël nhom thin tɛwen lɛŋ yen ke looi, kam wën leu cöök ye luel ke ye jääm nyin, rool yic, käk luel guop ku tīŋ nyin”. (Siegel,1999)

KE YE YÖK 5: MĪITH YA KƆƆC DIƆC JÄÄM

MĪith anjɛc lɛŋ ke ye pĭŋ yic ku kǎ cie pĭŋ yic kek kɔc kɔk lui kajuääc

Këne ye nyuŋth, cimënë, na ci mĭith:

- lui ke kǎ nhiaar alɛŋ luui wëël ku ciën jääm thöŋ
- luɛɛl ku luŋi athöŋ ke leŋ luŋi ku njɛc puou, yiëk pɛɛn/baai ku akutbaai gää
- dhuk nom jääm ku ciën jääm ku yeŋo cĭk tĭŋ, pĭŋ, göŋt, yök ku thiëp
- lui thook ku tɔu nyin thuëc yic, waak ku giët bĭk rɔom luel wɛtɛn yic
- mëët kē wël ken ku kǎ njic kǎ tɛn thuëc yic, koor ku dĭit akut jëëm
- bëën ku yiëk kǎ njic cɛɛŋ lɔn nada kək äpĭŋ tɛn ku ka deet ka yic yeŋo ci lëk kek
- kek ya kɔc jääm lääu nhĭim yeŋa jɔk jääm pɛth Australian English ku thöŋ panden jäämic ku nyuoth riël bĭ luui ka ye kɔc pĭŋ wĭc yic
- lëŋ ke kɔc kɔk bĭk wël deetic ku kǎ ye luel, cöökic ku tɛktɛk thëkic, jëëm
- luɛɛl ku luŋi athöŋ ke leŋ luŋi ku njɛc puou, yiëk pɛɛn/baai ku jɔɔɔya kuut diit baai.
- wɛɛr wël, yökyök rot ku deetic luui thok ku rëel nyin yic tɛn thuëc
- nyuoth juëŋ deetic dhël thëmthëm ku nimiir ke lui wël bĭk kek ditde luël, bëër, rool, riël ku ril nimiir
- luël wël ku yökyök rot ku deetic ku athëk wël ye kɔc kɔk luel
- lui ee thok bĭk jääm ka ye tǎk wët kädĭit bĭi luël ke ye looi ee kǎŋ ku kǎ ci kuut, ku bĭi wël akuën luëël
- nyuoth juëŋ njɛc, dëët

Dupiöoc ya piöoc kënë yǎth tuen, cimënë, na ci mĭith:

- lui kǎ nhiëer alɛŋ kek mĭith koor kǎ ke looi ku thuëc kǎ ee rool
- ke cök piny ku dhuk ka nom apɛth ku ke pɛth tɛn thëm mĭith bĭk jääm
- pĭŋ tɛn ku dhuŋ nom tɛn wël wen ye mĭith thöŋ
- theek tɛ yök mĭith njɛc thook thin ku kek kääcken ku kɔc akutnom yic ya deet puou luuiee ku yöŋ ee thöŋ panden ku njɛc thöŋ English Australian
- njic ke lɔn nada mĭith alɔ tɛn laac piöoc loiloi mëëth yic tɛ cĭi kek ye jɔɔk bĭ jääm ku looi ka kǎk ken cĭk njic baai ku tɛn akut nom bëëi
- cök thöŋ ku dëët puou mĭith bĭk ka ken rot ya luël alɔŋ thook ku tɛn yöŋ juëc ku tɛn luŋi kajuëc
- lui këwen muk tuen jääm yic kek mĭith wɛt wël ku kǎ ci yök, ku juëk ka wël cĭk njic yic
- ku mëet thin agut ka wen yith ci rot looi pĭiric bĭ tɛ ye mĭith lui thin thöŋ akuen

Mɛt kadun njic thin tɔ tɛn alɔŋ du:

KE YE YÖK 5: MĪITH YA KŌJC DIĒC JÄÄM

MĪith alui kajuëec ci göt ku yökkä wæden yic tən ka ci göt kä yiic

Kënë ye nyuoth, cimënë, na ci mĪith:

- pĭŋ ku dhuk tən roolku kawën tən jääm, kēŋ ku mēen tən yōōn wen
- tĭŋ ku pĭeŋ tən bëi bei, ye tĭŋ ku kajuëec jääm gäät ku dhuk kek ka thiääk nyuoth, kä looi, jam thin ku/aye thiëc
- kētkēt ku keet mēen, cuak thok ku waak
- loom luoi ee gäät ku akuën ye ka luoi thuëc den yic
- bi jok ku bi deetic kawën gäät ku nimĭir ŋic ku dhōōl, cimënë tɛ ye ke caal thin ee thook yic, kĭt-cōōl thiääk, kä bĭi bei ku dhel tæwen ye ka cĭ göt luoi thĭn
- cēēth gäät tən kajuëec wël cie thōōŋ ku jōōk bĭk ke lääth yic wæden yic ye luol
- lui apēi, lui kek ku room ka nhiëer thōök ku gäät kajuëc dhöl juëc yic
- ŋic ku muk root nhiäl cĭ gäät ku cēēŋ jaam ci looi gäät

Dupiöoc ya piöc kenë yäth tuen, cimënë, na ci mĪith:

- kuën ku room kajuëec athor ku kōk ci göt kek mĪith
- gēm gäät ya juëc piny agut ci nyuoth bĭi bei thōōŋ panden ku ŋiëc thōōŋ Australian English
- ketket ku cuak thok, cuak thok ku waak
- muök mĪith nhiäl tən thuëc ke wël ku rool
- jääm puölic wæt tēktek cimënë thōōŋ ku kiit ku rool na ye kē gäät kek mĪith
- mæet pan wen ŋiëc ku akut nhom gäät ku tæet kēēŋ
- ye met thuëc mĪith yic ku muök ke nhiäl ee jäämic wæt leŋ wæde yic alon cura ku kä ci bæei bei
- muök mĪith nhiäl ee jäämic wæt athor ku kōk ci göt wen yēth tēktek wël kuat kuutic
- kuōny mĪith bĭk dhel lēēth yic tən gäät aci kek looi bĭk naŋ kä ye tĭŋ ku bĭk kēŋ yäac wei
- piöoc cuur ee thōök ku yte ye kōc cuur thin ye leu luui kuat kawen ku Lōŋ mēëc bĭk looi tĭŋ/waak/diëer/ käk jääm gäät
- gēēm nhom lääu tən mĪith bĭk luui kawen ŋic ku ka cie ŋic käk cæeŋ looi ee gäät

Met kadun ŋic thin tɔ tən alon du:

Gäät:

Tən ruun tuen gäät agut ci kajuëec ee jääm mæet thin ci waak, cääth, diëer, tēët kēēŋ, cuur ka tĭŋ, kääk jääm ku läär, cimënë jääm aya, kuën ku gäät.

KE YE YÖK 5: MĪITH YA KƆƆC DĪEC JĀĀM

MĪith ya luel wĕl ken ku loi kă wĕtden yic ke lui kăk jăĀm

Kĕnĕ nyuŏth, cimĕnĕ, na ci mĭith:

- Luui thook ku muuk nhiäl ten thuĕc bi thŏŏŋ yic ku cĕk ka luoi, ka gŏt ku wĕl
- room kĕŕŋ ku nyuŏth ee cĕŕŋ den rot ku ben luui kĕŕŋ wen ŋiic kek apɛi
- luui kawĕn cĕkcek cuur cimĕnĕ cuur, juup buoya, ka ci guăŋ, läär, diĕĕr căăth waak ku tĕt kĕŕŋ bi wĕl luel ku looi wĕtden yic
- aye yök kek dhŏl wen bi kek wĕl luĕl ku looi ka wĕtden yic ke lui kajuĕc ee kăk jăĀm
- jock ka bĭ lui cuura ku thŏŏŋ ee kĭt ku wĕl bi kek wĕt den yic luĕl

Dupiŏc ya piŏc kĕnĕ yăth tuĕŋ, cimĕnĕ, na cĭk:

- yiĕk pan mĭith ku akut baai kă ye yök kek cĕkcek ku kuony yic kăk cĕĕt
- gĕĕm kajuĕc kawĕn leu bĭ mĭith cŏl abĭ jăĀm wĕt leŋ wĕtden yic lui ka yĕ tĭŋ cĭ gĭt, diĕĕr, läär ku waak
- thiĕc ku dhuk nhom kĕ cĭ thiĕc kam kuĕn yic aye jĕĕm yic athor ku kŏk cĭ gŏŏt
- yiĕk ke kăk mĭith dĕt puou bĭk them yök kek cura ku kăk bĭi bĕi
- piŏc mĭith ŋiĕc ku tĕwen yen lui thin leu bi riel den juakic alŏŋ luel rot deen ku jăĀm
- mĕĕt ten mĭith thuĕc yic ku bĕn luui kăŋ cimĕnĕ ka nyuŏth leu juĕŋ yic thuĕc ku juĕk găät piŏc yic
- luui giĕĕt mĭith yic ku kăk nyuŏth, jăm wĕt kăkka, lŏŋ măăc, ŋiĕc ku ten ye luui thĭn cĭk kăŋ luŏi ku erin bĭk wĕtden yic luĕl

Met kadun ŋic thin to ten alŏŋ du:

KE YE YÖK 5: MĪITH YA KÖÖC DĪEC JÄÄM

MĪith aye kă jöök bĭk deetic ye kada ye ka nyuoth ku ye kăñ loi lui thin

Kĕnĕ nyuoth, cimĕnĕ, na ci mĭith:

- alui ka nyoth ee thuĕc yic bĭk kekreeł nyin ku looi ke wĕt den yic
- jöök kă bĭk luui mĕtmĕt kaam yic ku tĭñ kă ye kĕ yök, tĕñ wĕł, wĕł ku luoi ku kök kóc kök
- ñic ku thöñ kă ci looi dhĕł thĕer ye buoth ku coot ee kam
- looi dĕĕtic łn nada kăk nyuoth kek kărilic wen ci luoi jăamic ku wĕł ka, tĕktĕk ku luelde aleu bi tŕu nyiende ten kek
- jöök ku bĭ ñic łn ruai kam ka ye luel, găät ku kak nyuoth ye tĭñ ya tŕu nyin yic
- jöök bĭ ñic tĕ ye luoi yen ku ruai tŕu ku mĕtmĕt kam kek
- jöök bi puöc, tek ke yic, tuuc ku thöñ ka ci kek kuöt ku ka looirot ku năñ kăñ ku kăci looi, tĕden alĕñ ku piny ka ci caak
- pĭñ ku dhuk ten rool ku kăk ee jăamic, anyiköl ku mĕĕn
- luui ke muök nhom tĕ ye yen lui thin bĭk luoi thöł
- luui ka ñic kă yic ten bĭk wĕt den yic looi ke lui kăk nyoth

Dupiöoc ya piöoc kĕnĕ yăth tuen, cimĕnĕ, na cĭk:

- Yen mĭith cöök nyin piny kăk ye nyuoth yic ku kă ci looi alŕñ pienyden ku jăam wĕt kă kăk ku ruai, agut ci ruai kam kĭt ku rool
- Ye mĭith yiĕk yök yök kăjuĕĕc aköl riĕĕc eben kuat kawen leu bĭk kek luoi bĭk cĕk kawen ku kuany, tek thook, tuuc ku thöñ
- Muuk mĭith nhial ee jăamic wĕt kă luoi kăñ nyuoth, cimĕnĕ, kiit, nimĭir, thaa, wĕĕu ku tĕ ye găät waak
- Dĕet mĭith puöth bĭk luui kă keek kă looi nyuoth juak ku yiĕk kek lăäu nhom bĭk cĕeth tĕ ci cĕeñ luoi thin

Mĕt kadun ñic thin tŕ ten alŕñ du:

Akuĕn:

Ke diit amet thiin gut ci dĕetic wĕt nimĭir, taan den, thĕmthĕm, lĕĕk tĕ lăäu ku wĕł tĕktĕk akuĕn, tĕk yic ku kuĕĕn.

KE YE YÖK 5: MĪITH YA KÖÖC DĪEC JÄÄM

MĪith ya wĕl luöi ku kāk jĕäm tĕēt bĭk wĕl yök, ku wĭckĕ wĕl ku nyooth kĕ tĕktĕk den

Kĕnĕ ye nyooth, cimĕnĕ, na ci mĭith:

- njic luui kāk tĕēt alnĭ pĭir aköl cĭ bak ku luui yith aye thöön kāk tĕēt cimene nyooth tĕnden thuĕc
- lui wĕl ku kāk tĕēt jĕäm bĭ kek cuura yök ku wĕl, cĕĕth wĕl kuaat kuutic ku looi ke yök piĕnyden
- luui wĕl ku kāk wĕl jĕäm ke ye kĕnj lui kĕ looi, dhönjic, cök piny cĕĕth ku mĕĕt kĕ looi
- luui kek kĕnj tĕēt ten ka peth ku loi bĭ nĕnj wĕt den yĭc

Dupiöc ya piöc kĕnĕ yĕth tuen, cimĕnĕ, na cĭik:

- yiĕk mĭith kĕ yök yök ee kāk tĕēt
- määt kāk tĕēt thin ten kĕ ye mĭith yök thuĕc yic ku ka looi
- piöc njĕc kĕnj ku dhĕl ku dĕet mĭith puöth bĭk kāk tĕēt ya luöi bĭ kek cĕĕth wĕl yam ku luĕl kĕ wĕl ken
- juĕnjluoi etok piöc yic wĕt ku ten kāk tĕēt kam mĭith, ku mĭith ku dupiöc

Mĕt kadun njic thin to ten alnĭ du:

MËËNY EE WËL

Piny peth piöc: piny peth piöc ee te tön wen ye mīth dæet puöth thīn bīk cääth ku lui kā ke pīny bīk looi (aye luoi) wetden yic ku njēc ten kā keen cīk yök, kāk luöi alëñ yic ku jëemic kek kōc kōk. Ten muor guop wën piny piöc yic, kōc piöc aleñ looi dīit looi kā deet puou mīth yic bīk yök kā thëek lëñ wetden yic ku looi ke metmet kam wël ku kek tæktæk, dhël buöth yic ku tōu nyienden. Kënë awīc kōc piöc bī luui kek mīth dhiau puou ku tæktæk. (*Acī loom ten kāk piöc South Australian cī Guir ku Măc (SACSA) loon kënë, Acī nyuöth wel lëek eben, pp10 &11*)

Akutnom: nāñ leu bīk lui kuany ku tæktæk yic, bīk nāñ ke looi ka kalooi yic ku bīk nāñ ke looi piir raan tok yic piny nom.

Cök piny: “Cök piiny amætthin gut guer te guot nom kam wen leñ yen ke yīn thin, kam kën yic leu bi nāñ ke looi jāam ka luel nyīn yic, roolic,

Mīth: ye kek cōl mīth, akal ku diäk yet ruon dhiec yic, ku na ye ke cī yen luel.

Luöi thin baai: loom loon ril ba nāñ juar ten bëi

Ba bæen cök: piöc ee rot looi ke mīth lui kek kōc ke piöc ku mīth kōk ka ke luui etok kedhie.

Bëi: rëel aye akut cëñ wala metmet lon rōm ke looi tok, kuatden, yith ku kā ye looi ku/aye kōk mæt. ‘Bëi yen aye luöi ke tækic bī cōl, cimëne, ten akutnom tōu thin yöñ läac piöc mæeth yic, kōc ruäi, akut akëeth nhīm ku pandīit akut Australian.

Cæeth pëil puou piny: cëeth luoi lon atou nyin thin kāk thöñ nyin ku njec rëel.

Kāk piöc: tuen mæeth yic kāk piöc wetden yic ‘ya læñ eben, kā ye yök piir yic, ka ye luoi, ka muuk cök ku kañ rot looi, guir ku ka kec guir, kek rot looi piny nom aci looi bīk mīth cōl apiöc ku diitkă’ [adapted from Te Whariki]

Thöñ nom: ciëñ guom nom ku luoi, ku leu bī dhuk nom dhol käwen cī rot looi, cimenë, muuk nhial njöth peth bī rot looi, ku reel yī puou ba gum, thiöc kāk yam ca yök njec puou.

yöñ läac piöc mæeth: ten muök bāric aköl, muök kamdet, muök baai akol, ten looi juéc ten luoi mīth Aboriginal, ten jök pan abun ku yön tok, akut thuéc, ten muök mīth, yön ten laac luoi ku yöñ kōk cit ka kā.

Dupiöc: kōc wën läac piöc mæeth yic kek wen lui kek mīth ten yöñ läac piöc mæeth.

Mëet thin: mëet thin agut ci mukmuk nom kāk looi mīth eben alëñ yic, ciëñ, njec thöñ kuutic (agut ci te ye kek piöc, rielden, anäath, yeña, te gut bäai ku te cëñke) tæktæk yic lo tuen kāk piöc. Kë loi yen ku bī njic lon kā ye mīth yök aci njic ku thëek kek. Ku kā looi aye njic mīth eben ben anāñ thöñ yökyök ka wic ke ku luciden thin, ku läau nom bīk piöc den nyuoth ku bīk tæk thok theek.

Piöc cī guik: amæt dupiöc cī guik ke cī guir, lëñ kā lui yen kua cī tæktæk den yic ku luciden. Piöc ci guik yen alooi ten piöc wen ci riäk aye latuen kek dheel theer piöc ke puol yic erin kāñ aci ya reel ke ye looi dhol kënë.

Mëet thiin: yen tæwen kë rilic, eben ci puou nom täau thiin ke looi, ku aye nyuöth tōu nom thiin ku nhiër aciek. Mīth mät thiin ke (kōc dit) bīk luui te bīk leu riel den yic, wat nom dhöl wæer dhuk nom ku dæet yic yet tuen piöc (adapted from Laevers, 1994).

Tōu mīth thin aleu ku bi njic tiengden nyin, rool ku dhien puou luel, riël, këwen ku muök ye kā luöi ku cëkcæk ku ka rilic ye kā bël ten cit këne. (Laevers) tæwen ye kek Csikszentmihayli aci loom tæktæk, athëek, thok (DECS 2008).

Piöcc: dhöl theer ci cak cæeth lon mīth amuk nhial jok thok dhiet yic ke dit njëc kãnj den, guop, alænj, dhien puou ku riel njëc tæktæk. Lääc piöc yen athiök thok ke läac dit.

Loon ee piöcc: ee tæet wen gæem kãk peth looi aye kã ye yök ten piöc mīth ku ten yen ye yök kek. Yen aya agæem kathæer läac kony yöön piöc mæeth yic bīk keden rot looi, wël juëc kãk piöcc Ka ye yök piöcc yic: Kã njic, njëc aye cænj ten dupiöcc aleu yæeth tuenj yöön mæeth yic, kek mīth etok ku kääcken

Ruai piöc yic: ruai piöc wen juak piöc mīth yic ku dīt. Kek koc dit ku meth nãnj ka guik bīk piöc ee kam ken

Gäät: ten ruun tuenj gäät agut ci kajuëc ee jãam mæet thin ci waak, cãath, diëer, tæet kænj, cuur ka tīnj, kãak jãam ku lää, cimënë jãam aya, kuën ku gäät.

Akuën: ke diit amæt thiin gut ci dæetic wet nimīr, taan den, thëmthëm, læek te lääu ku wël tæktæk akuën, tek yic ku kuën.

Kãk piöc mīth: loon wen ci looi ke loi bi piöcc mīth yath tuenj.

Piöcc mæeth: dupiöcc njëc lui luoi piöcc mæeth yic, mæn cimënë ka wen agut ci yīk nhial ku cök piny njëc cænj, njëc tæktæk kãk piöcc, piöcc ku piöc.

Piöcc tou cök thuëc: Tæn piöcc wen cī mīth guir ku looi mīth bīk thuëc pieny den, te kek reel ke koc, kãnj ku rëel nyienden

Dhukdhuk: mīth ya dit ke njëc ee dhël wen lon ka keen ci yök, ka nhiäärka ku gæem alooi dæetic den.

Piöc thëer: Tæktæk raan piöcc ku luöide yiëk mīth kawën njic ku njëc juëc piöc den yic.

Wëi: aye yæth kajuëc yen raan yök yic agut ci yönj riöc ku gäi, ku cæeth rëel ku njëc.

Kãk tæet: mæet thīn kajuëc cie computers ku kãk cuur lui ee wël, jãam ku kã gæet nyin. Kãk tæet atækic kajuëc ye loi ci looi kã ye looi piny nom. Kek kãkka aye juak kädīt ten yith ka looi ku looi koc kek ku agut dhël, luoi, loioi ku piny.

Kã cī göt: kawën ye ku kuën, tīnj ku pīnjku thin kua yeku looi buk wæden yic room. Kã ci göt aleu bī kek bæsi bæsi, cimënë athöör, magazines ku ka ye piäät aye nyuoth kek aye ten cæer tou, cimënë, ten internet ku DVDs. Kajuëc ci got aci mæetic, amæet curra thin, wël göt ku/aye rool.

Köök: dhël jãl kaam baai ku yöön mæeth yic, kam kajuëc wäac yöön läac piöc mæeth yic, ten yöön mæeth yic bi lo kuën eben panabun.

njëc rëel: rool njëc rëel ee bæen ten thönj ka ye wic- ke wic wet peth ku nhiëer, gælgæel ku cök yic piny, bi kek gaam, ba rot yök ki yī wëer, ka wic guop kek ku wæden yic ee piir yic (Cī Lööm ten Laevers 1994). Yen amæt thin agut ci mæet puou ku tæwic yen, ten pëth luoi alenj ku nhiëer ka theer njöth, la gëi, winyde ku cie dhöor puou.

TE BĪI WĒL THĪN

- Bailey, D. B. (2002). Are critical periods critical for early childhood education? The role of timing in early childhood pedagogy. *Early Childhood Research Quarterly*, 17, 281-294.
- Brooker, L., & Woodhead, M. (Eds.). (2008). *Developing positive identities*. Milton Keynes: The Open University.
- Fleer, M., & Raban, B. (2005). *Literacy and numeracy that counts from birth to five years: A review of the literature*. Canberra: Department of Education, Science and Training.
- Carr, M. (2001). *Assessment in early childhood settings: learning stories*. London: Paul Chapman.
- Department of Education and Children's Services (2008). *Assessing for Learning and Development in the Early Years using Observation Scales: Reflect Respect Relate*, Adelaide: DECS Publishing.
- Department of Education Training and Employment (2001). *South Australian Curriculum, Standards and Accountability Framework*, Adelaide: DETE Publishing.
- Gammage, P. (2008). *The social agenda and early childhood care and education: Can we really help create a better world?* Online Outreach Paper 4. The Hague: Bernard van Leer Foundation.
- Grieshaber, S. (2008). Interrupting stereotypes: Teaching and the education of young children. *Early Education and Development*, 19(3), 505-518.
- Hertzman, C. (2004). *Making early child development a priority: Lessons from Vancouver*. Ottawa: Canadian Centre for Policy Alternatives.
- Laevers, F. (1994). Defining and assessing quality in Early Childhood education. *Studia Paedagogica*. Leuven: Leuven University Press.
- Lally, R. (2005). The human rights of infants and toddlers: A comparison of childcare philosophies in Europe, Australia, New Zealand and the United States. *Zero to Three* 43-46.
- Mac Naughton, G. (2003). *Shaping early childhood: Learners, curriculum and contexts*. Maidenhead: Open University Press.
- Martin, K. (2005). Childhood, lifeworld and relatedness: Aboriginal ways of being, knowing and doing. In J. Phillips & J. Lampert (Eds.), *Introductory indigenous studies in education: The importance of knowing* (pp. 27-40). Frenches Forest, Sydney: Pearson Education Australia.
- Ministry of Education, (1996). *Te Whāriki: He Whāriki Mātauranga mō ngā Mokopuna o Aotearoa/Early Childhood Curriculum*. Wellington: Learning Media.
- Moss, P. (2006). Early childhood institutions as loci of ethical and political practice. *International Journal of Educational Policy, Research and Practice: Reconceptualizing Childhood Studies*, 7, 127-136.
- OECD. (2006). *Starting Strong II: Early Childhood Education and Care*: OECD.
- Petrie, P., Boddy, J., Cameron, C., Heptinstall, E., McQuail, S., Simon, A., et al. (2008). *Pedagogy - A holistic, personal approach to work with children and young people, across services*. London: Thomas, Coram Research Unit, Institute of Education, University of London.
- Queensland Department of Education, Training and the Arts, 2008, *Foundations for Success - Guidelines for Learning Program in Aboriginal and Torres Strait Communities*, Queensland Government.
- Queensland Studies Authority. (2006). *Queensland early years curriculum guidelines*. Brisbane: The State of Queensland.
- Rogoff, B. (2003). *The cultural nature of human development*. Oxford: Oxford University Press.
- Shonkoff, J., & Phillips, D. K. (2000). *From neurons to neighbourhoods: The science of early childhood development*. Washington, DC: National Academies Press.
- Siegel DJ, 1999:88, *Developing Mind*, Guilford Press, New York.
- Siraj-Blatchford, I., & Sylva, K. (2004). Researching pedagogy in English pre-schools *British Educational Research Journal*, 30(5), 712-730.
- Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I., & Taggart, B. (2004). *The Effective Provision of Pre-school Education: The final report*. London: DfES Sure Start Publications & The Institute of Education.
- Uprichard, E. (2007). Children as 'being and becoming': Children, childhood and temporality. *Children & Society*, 22, 303-313.
- Wood, E. (2007). New directions in play: Consensus or collision. *Education 3-13*, 35(4), 309-320.
- Woodhead, M., & Brooker, L. (2008). A sense of belonging. *Early Childhood Matters* (111), 3-6.

